

กรอบที่ ๗

กฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สิทธิในคดีอาญา
และการขอรับการเยียวยาทางกฎหมาย

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๙
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐
www.oja.go.th

lamp.oja.go.th

TEL. ๐-๒๑๔๑-๓๗๘๘

FAX. ๐-๒๑๔๓-๘๙๓๕

สายด่วนกระทรวงยุติธรรม โทร. ๑๑๑๑ กด ๗๗

คำนำ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐ เห็นชอบแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม รับผิดชอบทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรีข้างต้น สำนักงานกิจการยุติธรรม จึงได้จัดทำหนังสือชุดความรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเล่มนี้ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมสำหรับประชาชน ให้มีความรู้พื้นฐานทางด้านกฎหมายในเรื่องที่สนใจ และทราบถึงช่องทางการขอรับบริการด้านกฎหมายจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและเป็นเรื่องที่ประชาชนติดต่อขอรับบริการเข้ามามากที่สุด จนเป็นที่มาของการจัดทำหนังสือชุดความรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในครั้งนี้ ประกอบด้วย ๗ เรื่องสำคัญ ได้แก่

- ๑) การขอความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- ๒) ที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติ
- ๓) นิติกรรมสัญญา และการขอระงับข้อพิพาท
- ๔) หนี้สิน
- ๕) การบังคับคดีและล้มละลาย
- ๖) ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ
- ๗) สิทธิมนุษยชน สิทธิในคดีอาญา และการขอรับการเยียวยาทางกฎหมาย

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือชุดความรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายในชีวิตประจำวัน รวมถึงการให้บริการความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและตอบสนองเป้าหมายการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป

สำนักงานกิจการยุติธรรม
เมษายน ๒๕๖๑

กฎหมายว่าด้วย
สิทธิมนุษยชน
สิทธิในคดีอาญา
และการขอรับการเยียวยา
ทางกฎหมาย

๑. สิทธิมนุษยชน	๑	๓. การขอรับการเยียวยาทางกฎหมาย	๕๖
๑.๑ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในไทย	๕	๓.๑ กองทุนยุติธรรม	๕๘
๑.๑.๑ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ	๗	๓.๑.๑ หลักเกณฑ์การพิจารณาให้เงินสนับสนุน	๕๙
๑.๑.๒ การละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ	๑๗	๓.๑.๒ กรณีที่จะได้รับเงินสนับสนุนหรือค่าใช้จ่าย	๖๐
๒. สิทธิในคดีอาญา	๒๕	๓.๑.๓ ขั้นตอนการขอรับการเยียวยาจากกองทุนยุติธรรม	๖๓
๒.๑ การประกันตัว	๒๘	๓.๑.๔ เอกสาร	๖๕
๒.๑.๑ หลักเกณฑ์การประกันตัว(ปล่อยชั่วคราว)	๒๙	๓.๑.๕ ระยะเวลา	๖๕
๒.๑.๒ ประเภทของการปล่อยชั่วคราว	๓๑	๓.๑.๖ ช่องทางติดต่อขอรับบริการ	๖๖
๒.๑.๓ ระยะเวลา	๓๕	๓.๒ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน	๗๗
๒.๑.๔ กรณีอื่น ๆ เกี่ยวกับสัญญาประกันและหลักประกัน	๓๘	และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔	
๒.๒ สิทธิในการเยี่ยมและติดต่อผู้ต้องขัง	๔๐	๓.๒.๑ สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาในการที่จะ	๗๗
๒.๒.๑ บุคคลภายนอกเข้าเยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องขัง	๔๓	ได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐ	
๒.๒.๒ หนายความเข้าพบผู้ต้องขัง	๕๑	๓.๒.๒ สิทธิของจำเลยในคดีอาญาในการที่จะได้รับ	๘๐
๒.๓ สิทธิในการมีทนายความในชั้นสอบสวน	๕๔	ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐ	
		๓.๒.๓ ขั้นตอนและวิธีการในการขอรับค่าตอบแทน	๘๓
		ค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย	
		๓.๒.๔ เอกสาร	๘๔
		๓.๒.๕ ช่องทางการติดต่อขอรับบริการ	๘๖
		๓.๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖	๘๖
		๓.๓.๑ มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยาน	๘๘
		๓.๓.๒ มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน	๘๙
		๓.๓.๓ ช่องทางการติดต่อขอรับความช่วยเหลือ	๙๑
		บรรณานุกรม	๙๓

๑

สาร มุษยชน

สิทธิมนุษยชน สิทธิในคดีอาญา และการขอรับการเยียวยาทางกฎหมาย

หมายถึง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ รวมไปถึงช่องทางในการขอรับการเยียวยาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเข้าสู่ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนทราบถึงสิทธิที่ควรจะได้รับ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ กฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ จะได้อธิบายในลำดับถัดไปโดยแบ่งประเด็นเป็นเรื่อง ๆ ดังนี้

สิทธิมนุษยชน

หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่เกิดมาพร้อมกับความความเป็นมนุษย์หรือสิทธิตามกฎหมาย มีความเท่าเทียมกันในแง่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สุขภาพ รวมทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่ออื่นๆ ที่ขึ้นกับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือโอนให้แก่ผู้อื่นได้^๑ และรัฐหรือบุคคลไม่อาจพรากไปจากมนุษย์ได้^๒ และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีอิสระเสรีในการกำหนดตนเองได้ เป็นคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะอันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์และเป็นคุณค่าที่ไม่อาจล่วงละเมิดหรือพรากไปจากมนุษย์ได้^๓

ความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนมีรากฐานมาจากสำนักกฎหมายธรรมชาติ ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันโดยธรรมชาติ เป็นสิ่งสากลไม่อาจแบ่งแยกหรือจำหน่ายจ่ายโอนให้แก่กันได้ การปรากฏตัวของสิทธิมนุษยชนอาจตีความได้ว่าเป็นการแสดงออกซึ่งความมั่นคงใจของมนุษย์ที่มุ่งมั่นจะค้นหาหลักการอันสูงส่งสำหรับกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์^๔ ลักษณะของสิทธิมนุษยชนที่สำคัญประกอบด้วย สิทธิ ประการต่างๆ ดังต่อไปนี้

^๑พนนิธิ สุริยะ, สิทธิมนุษยชน : แนวคิดและการคุ้มครอง, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๙) หน้า ๔๐.

^๒วราเจตน์ ภาศิริตัน, คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน, (พิมพ์ครั้งที่ ๒ แก้ไขเพิ่มเติม, กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗) . หน้า ๒๒๔.

^๓พิเศษ สะอาดเย็น และ ธงทอง จันทรางศุ, ปรัชญากฎหมาย : ความรู้ฉบับพกพา, (กรุงเทพฯ : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง เฮาส์, ๒๕๕๘) หน้า ๒๒.

^๔สุนีย์ สกาวรัตน์ และ วิฑิตร์ตัน ทิพย์สัมฤทธิ์กุล, สิทธิมนุษยชน : ความรู้ฉบับพกพา, (กรุงเทพฯ : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง เฮาส์, ๒๕๕๙) หน้า ๑๔-๒๐.

๑.) **สิทธิขั้นพื้นฐาน** กล่าวคือ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ได้แก่ สิทธิในการได้รับโภชนาการที่มีประโยชน์สำหรับบำรุงร่างกาย สิทธิในการมีที่อยู่อาศัย และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย สิทธิในการได้รับการศึกษาที่เท่าเทียม สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาล ฯลฯ

๒.) **สิทธิในความเป็นส่วนตัว** หมายถึง สิทธิของบุคคลที่ประกอบไปด้วยสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวโดยไม่ถูกละเมิด

๓.) **สิทธิพลเมือง** หมายถึง ความสามารถในการเรียกร้องความต้องการขั้นพื้นฐานจากรัฐในฐานะที่เป็นพลเมืองแห่งรัฐ ซึ่งรัฐมีหน้าที่ให้การสนองตอบในรูปของบริการสาธารณะ

๔.) **สิทธิในความเสมอภาค** กล่าวคือ เป็นสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันจากรัฐ โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างใดๆ เว้นแต่การเลือกปฏิบัตินั้นเป็นการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรม กล่าวคือเป็นการเลือกปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้ผู้เสียเปรียบหรือผู้ด้อยโอกาสได้รับสิทธิโอกาสอันเท่าเทียมกับคนอื่นๆ ได้

๕.) **สิทธิทางวัฒนธรรม** ได้แก่ สิทธิในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น^๕ ซึ่งแบบแผนวัฒนธรรมดังกล่าวก่อให้เกิดสำนักแห่งความมีวัฒนธรรมร่วมกันของชุมชนท้องถิ่น

^๕ กิตติศักดิ์ ปรกติ, สิทธิชุมชน, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๐) หน้า ๑๓๑-๑๖๐.

๑.๑ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในไทย

สิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่มีการพูดถึงอย่างกว้างขวางมาเป็นระยะเวลายาวนานและเป็นประเด็นที่ประชาคมโลกให้ความสำคัญและให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งด้วยอิทธิพลดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยเข้ารับกับกระแสการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสันติสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนหลายฉบับ เช่น

๑.) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
เข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ และพิธีสารเลือกรับเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๓

๒.) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

๓.) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๐

๔.) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
เมื่อวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒ และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

ผลจากการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสันติสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ผูกพันให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามความตกลงนั้นและยังได้นำหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดด้วย

๑.๑.๑ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้โดยกล่าวว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม”^๖

นอกจากนั้นยังบัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและชุมชนไว้ดังต่อไปนี้

^๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗.

๑. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย^๑

๑.) บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒.) การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

๓.) การทรมาน ทารุณกรรม หรือ การลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

๔.) การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ตราขึ้น เพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือ ในขณะที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ^๒

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘.

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๐.

๒. สิทธิและเสรีภาพในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา^๓

๑.) บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

๒.) ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

๓.) การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนีในคดีอาญา และจะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

๔.) คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙.

๔. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ของบุคคลและสื่อมวลชน^{๑๕}

๓. สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล

๑.) บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน^{๑๖}

๒.) บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และ ครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลดังกล่าวหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ^{๑๗}

๓.) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการค้นเคหสถานหรือที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ^{๑๘}

๔.) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใดๆ^{๑๙}

๕.) การตรวจ การกัก หรือ การเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ^{๒๐}

๑.) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

๒.) เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น

๓.) บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร หรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

๔.) การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพจะกระทำมิได้

๕.) การให้นำข่าวสารหรือข้อความใดๆ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนจัดทำขึ้นไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม

๖.) เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

๗.) การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์ หรือ สื่อมวลชนอื่นของเอกชนรัฐจะกระทำมิได้ หน่วยงานของรัฐที่ใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้สื่อมวลชนไม่ว่าเพื่อประโยชน์ในการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ หรือเพื่อการอื่นใดในทำนองเดียวกันต้องเปิดเผยรายละเอียดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทราบตามระยะเวลาที่กำหนด และประกาศให้ประชาชนทราบด้วย

๘.) เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็น แต่ให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์และภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ด้วย

^{๑๖} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๑.

^{๑๗} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๑.

^{๑๘} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓.

^{๑๙} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๖.

^{๒๐} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๑.

^{๑๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๕.

๕. สิทธิในทรัพย์สิน^{๑๖}

๑.) บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบทอดก ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒.) การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืนโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืนรวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการเวนคืนนั้น

^{๑๖} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗.

๖. สิทธิและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย

๑.) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่^{๑๗}

๒.) การเนรเทศบุคคลสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักรหรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้^{๑๘}

๓.) การถอนสัญชาติของบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิดจะกระทำมิได้^{๑๙}

๗. สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

๑.) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ^{๒๐}

^{๑๗} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๘.

^{๑๘} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๙.

^{๑๙} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗.

^{๒๐} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๐.

๘. สิทธิชุมชน^{๒๑}

๑.) ชุมชนมีสิทธิอนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

๒) ชุมชนมีสิทธิจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

๓.) ชุมชนมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชนและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

๔.) ชุมชนมีสิทธิจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน

๙. สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน^{๒๒}

๑.) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒.) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว

๓.) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

๑๐. เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม

๑.) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์การ ชุมชนหรือหมู่คณะ^{๒๓}

๒.) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ^{๒๔}

๓.) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ^{๒๕}

๑๑. สิทธิของผู้บริโภค^{๒๖}

๑.) สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมาย เช่น ผู้ผลิตสินค้าจะผลิตสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพเพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภคไม่ได้ เมื่อผู้บริโภคได้รับอันตรายจากการใช้สินค้านั้น ผู้บริโภคสามารถกล่าวอ้างสิทธิของผู้บริโภคเพื่อให้ผู้ผลิตสินค้านั้นชดใช้เยียวยาค่าเสียหายจากการใช้สินค้านั้นได้

๒.) บุคคลย่อมมีสิทธิรวมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

๑๒. สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ^{๒๗}

๑.) บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ เช่น การรับบริการในโรงพยาบาล

๒.) บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ

๓.) บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

^{๒๑} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓.

^{๒๒} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๑.

^{๒๓} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๒.

^{๒๔} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๔.

^{๒๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๕.

^{๒๖} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๖.

^{๒๗} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๗.

๑๓. สิทธิของมารดาและผู้สูงอายุ^{๒๘}

๑.) สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังการคลอดบุตรย่อมได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือตามที่กฎหมายบัญญัติ^{๒๙} เช่น มีสิทธิในการลาคลอดโดยได้รับเงินเดือนหรือไม่ถูกปลดออกจากตำแหน่งงานระหว่างลาคลอด

๒.) บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

๑๔. สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ^{๓๐}

๑.) บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้ผู้ใดทราบว่ามีกระทำความดังกล่าวย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำความดังกล่าได้ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

^{๒๘} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๗.

^{๒๙} เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓.

ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) งานเกี่ยวกับเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ที่มีความสั่นสะเทือน

(๒) งานขับเคลื่อนหรือติดไปกับยานพาหนะ

(๓) งานยก แบก หาม หาบ ทูน ลาก หรือเข็นของหนักเกินสิบห้ากิโลกรัม

(๔) งานที่ทำในเรือ

(๕) งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๔/๑ ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ทำงาน

ในระหว่างเวลา ๒๒.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกา ทำงานล่วงเวลา หรือทำงานในวันหยุด

ในกรณีที่ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร งานวิชาการ งานธุรการ หรืองานเกี่ยวกับการเงินหรือบัญชี นายจ้างอาจให้ลูกจ้างนั้นทำงานล่วงเวลาในวันทำงานได้เท่าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์โดยได้รับความยินยอมจากลูกจ้างก่อนเป็นคราวๆ ไป

มาตรา ๔๑ ให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์มีสิทธิลาเพื่อคลอดบุตรครรภ์หนึ่งไม่เกินเก้าสิบวัน

วันลาตามวรรคหนึ่ง ให้นับรวมวันหยุดที่มีในระหว่างวันลาด้วย

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์มิได้รับรองของแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งมาแสดงว่าไม่อาจทำงานในหน้าที่เดิมต่อไปได้ ให้ลูกจ้างนั้นมีสิทธิขอให้นายจ้างเปลี่ยนงานในหน้าที่เดิมเป็นการชั่วคราวก่อนหรือหลังคลอดได้ และให้นายจ้างพิจารณาเปลี่ยนงานที่เหมาะสมให้แก่ลูกจ้างนั้น

มาตรา ๔๓ ห้ามมิให้นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงเพราะเหตุมีครรภ์.

^{๓๐} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๙.

๑.๑.๒ การละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

การละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญคือการกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติที่กฎหมายบัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพนั้นไว้ อันเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญการกระทำความดังกล่าวอาจเป็นการกระทำของรัฐหรือเอกชน ทั้งนี้รัฐธรรมนูญอาจกำหนดให้สามารถจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ในบางประการเท่าที่จำเป็นโดยไม่กระทบต่อสาระสำคัญแห่งสิทธินั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ บัญญัติเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุนเหตุผล ความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วยกฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

ในการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ นั้นสามารถพิจารณาได้จากขอบเขตของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ กล่าวคือ หากการกระทำใดที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขในการอนุญาตในการจำกัดสิทธิถือได้ว่าการกระทำนั้นเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ^{๓๑}

^{๓๑} สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, การปฏิรูปการเมืองไทย : ฐานคิดและข้อเสนอว่าด้วยการออกแบบรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ปี ๒๕๔๐ (กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, ๒๕๖๐) หน้า ๑๓๓ - ๑๐๔.

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ^{๓๒}

การตรวจสอบการกระทำของรัฐที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ
จะต้องดำเนินการตรวจสอบขั้นตอนต่างๆ ต่อไปนี้

^{๓๒} บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๗)
หน้า ๑๙๗-๑๙๘.

ขั้นตอนแรก จะต้องตรวจสอบว่าการกระทำของบุคคล หรือสิ่งที่กฎหมายคุ้มครองนั้นอยู่ภายใต้
องค์ประกอบที่รัฐธรรมนูญได้ให้ความคุ้มครองต่อสิทธิ และ เสรีภาพ หรือไม่การตรวจสอบใน
ขั้นตอนแรกเพื่อต้องการทำให้องค์ประกอบของสิทธิและเสรีภาพแต่ละเรื่องมีความชัดเจนตาม
หลักการตีความรัฐธรรมนูญก่อนและหลังจากนั้นจึงตรวจสอบว่าการกระทำที่เกี่ยวข้องหรือ
กฎหมายคุ้มครองนั้นอยู่ภายใต้นิยามดังกล่าวหรือไม่

ขั้นตอนที่สอง จะต้องตรวจสอบว่าผู้ที่ผูกพันต่อสิทธิและเสรีภาพได้ทำการแทรกแซงองค์ประกอบ
ของสิทธิและเสรีภาพหรือไม่ทั้งนี้เฉพาะกรณีของการแทรกแซงต่อขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพ
เท่านั้นที่สิทธิและเสรีภาพนั้นแสดงให้เห็นถึงภารกิจในการป้องกันได้เมื่อเข้าเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว
จึงตรวจสอบตามเงื่อนไขอื่นๆ ต่อไป

ขั้นตอนที่สาม การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพนั้นได้กระทำตามเงื่อนไขในทางกฎหมายตาม
ที่กำหนดไว้หรือไม่ กล่าวคือจะต้องพิจารณาว่ารัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิและ
เสรีภาพอย่างไร โดยจะต้องตรวจสอบว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวเป็นไปตามเงื่อนไข
ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่

ขั้นตอนที่สี่ กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพจะต้องอยู่ภายใต้หลักการต่างๆ ตามที่กำหนดไว้
ในรัฐธรรมนูญด้วย เช่น หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลเป็นการทั่วไป หลักการระบ
บบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญให้อำนาจในการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิ และหลักการจำกัดสิทธิ
และเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิมิได้

ขั้นตอนที่ห้า การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพนั้น จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสิทธิ
และเสรีภาพแต่ละเรื่อง ซึ่งอาจมีการกำหนดไว้เป็นการเฉพาะสำหรับสิทธิใดสิทธิหนึ่ง

ขั้นตอนที่หก การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนหรือไม่

เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนสามารถปฏิบัติหรือเรียกร้องให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติได้จริงจึงจำเป็นที่จะต้องสร้างกระบวนการหรือกลไกที่สามารถขับเคลื่อนเรื่องนี้ไปได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดกลไกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผ่านกลไกสถาบันเพื่อมีหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์พิจารณาวินิจฉัยหรือมีคำสั่งให้ดำเนินการใดๆ อันเป็นการคุ้มครอง ป้องกัน หรือให้ชดใช้เยียวยา ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้^{๓๓}

- ๑.) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย
- ๒.) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ
- ๓.) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

^{๓๓} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๐.

ศาลรัฐธรรมนูญจะคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชน เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้น สามารถทำได้ ๒ วิธี คือ

๑.) ใช้สิทธิทางศาล กล่าวคือ บุคคลผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพที่ทางรัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ^{๓๔} ตัวอย่างเช่น ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในป่ามาก่อนการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ และภายหลังได้ถูกให้อพยพออกจากที่อยู่ที่ทำกิน โดยถูกฟ้องต่อศาลว่า ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติบทบัญญัติในมาตราตามที่ถูกฟ้องนั้น อาจขัดหรือแย้งต่อสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อตีความวินิจฉัย

๒.) ใช้สิทธิผ่านกระบวนการของผู้ตรวจการแผ่นดิน^{๓๕} เช่นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ สอบเข้าทำงานในส่วนราชการได้ แต่ถูกปฏิเสธการเข้าทำงาน จากส่วนราชการ โดยอ้างระเบียบปฏิบัติบางประการ ซึ่งถือเป็นการเลือกปฏิบัติ เพราะเหตุแห่งเพศภาวะ สภาพทางร่างกาย อันขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรค ๓ บุคคลนั้นอาจส่งเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้ส่งเรื่องร้องเรียนนั้น ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา^{๓๖}

^{๓๔} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕.

^{๓๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๐.

^{๓๖} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๑(๑).

ศาลปกครอง

เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของทางราชการ เพื่อปกป้องสิทธิของประชาชน และคุ้มครองประโยชน์ของส่วนรวมให้ได้ดุลยภาพกัน และเพื่อสร้างบรรทัดฐานที่ถูกต้องในการปฏิบัติราชการ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้^{๓๖๑}

๑.) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริตหรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

๒.) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

๓.) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิด หรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือ จากกฎ คำสั่ง ปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

๔.) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

๕.) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำ หรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด

๖.) คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง

เรื่องดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง^{๓๖๒}

๑.) การดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

๒.) การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

๓.) คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย หรือศาลชำนาญพิเศษอื่น

^{๓๖๑} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๙.

^{๓๖๒} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕.

ศาลปกครองจะคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชน เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้น ประชาชนสามารถใช้สิทธิทางศาลตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีศาลปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อน หรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องจากการกระทำ หรือการงดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา ๙ และการแก้ไข หรือบรรเทา ความเดือดร้อน หรือความเสียหาย หรือยุติข้อโต้แย้งนั้น ต้องมีค่าบังคับตามที่กำหนดใน มาตรา ๗๒ ผู้นั้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง” เช่น บ้านของนายแดงถูกเวนคืนที่ดินเพื่อสร้าง ถนนสาธารณะแต่ได้รับค่าชดเชยที่ไม่เป็นธรรม นายแดงใช้สิทธิทางศาลฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

๒ สิทธิ ในคดีอาญา

กระบวนการคุ้มครองสิทธิในคดีอาญา

หมายถึง การให้ความรู้และการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้มีคดีความ ผู้ต้องหา จำเลย ผู้เสียหาย พยานตลอดจนผู้มาติดต่อราชการศาลตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้

การคุ้มครองสิทธิมีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และเพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนได้ทราบถึงการมีอยู่ของสิทธิและขั้นตอนในการใช้สิทธิตามที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองไว้ ทว่าในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีปัญหาบางประการที่ขัดขวางไม่ให้คู่ความหรือประชาชนมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

อนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาภายหลังที่บุคคลถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ มีข้อพิจารณาประการสำคัญที่ประชาชนควรรู้ ๒ ประการ ได้แก่ สิทธิในการประกันตัวหรือสิทธิการขอปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และสิทธิในการเยี่ยมและติดต่อผู้ต้องกักขังตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ กฎหมายดังกล่าวมุ่งคุ้มครองและประกันสิทธิของประชาชนให้ได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม โดยเคารพและตระหนักในคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเพื่อธำรงไว้ซึ่งความสงบสุขในสังคม มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๒.๑ การประกันตัว

หมายถึง การขออนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนด โดยมีประกันหรือไม่มีหลักประกันก็ได้ หรือเรียกว่า การปล่อยชั่วคราวการประกันตัวมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยได้รับความเท่าเทียมในการแสวงหาพยานหลักฐานมาต่อสู้คดีพิสูจนความบริสุทธิ์ของตน ซึ่งในคดีอาญามีหลักการสำคัญคือ “หลักไม่มีความผิดโดยไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย^{๙๙}” และ “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด” หลักการดังกล่าวได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ^{๑๐๐} กล่าวคือ จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดโดยการควบคุม หรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้เป็นระยะเวลานานไม่ได้ เพราะการควบคุม หรือคุมขังผู้ต้องหา หรือจำเลยไว้เป็นระยะเวลานานเป็นเสมือนการได้พิพากษาไปแล้วว่าบุคคลนั้นมีความผิดกฎหมายจึงบัญญัติคุ้มครองสิทธิการขอปล่อยชั่วคราวไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว^{๑๐๑} ได้แก่

(๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลย

“ผู้ต้องหา” หมายถึง บุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติแต่ยังมีดีถูกฟ้องต่อศาล กล่าวคือ ยังอยู่ในชั้นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

“จำเลย” หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาลแล้ว โดยข้อหาว่ากระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ กล่าวคือ ศาลรับฟ้องของโจทก์อยู่ในชั้นพิจารณาของศาลแล้ว

(๒) ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลย

อันได้แก่ บุพการี ผู้สืบสันดาน สามเณรภริยา ญาติพี่น้อง ผู้ปกครอง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง ทนายความ บุคคลที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสมรส บุคคลที่เจ้าพนักงาน หรือศาลเห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติ พี่น้อง หรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่เจ้าพนักงานหรือศาลเห็นสมควร

๒.๑.๑ หลักเกณฑ์การประกันตัว (ปล่อยชั่วคราว)

การปล่อยชั่วคราว หรือการอนุญาตให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยได้รับการประกันตัวเป็นดุลยพินิจของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ หรือศาลแล้วแต่กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า “ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ” ซึ่งได้แก่

(๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา

(๒) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด

(๓) พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร

(๔) เชื้อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด

(๕) ผู้ต้องหา หรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่

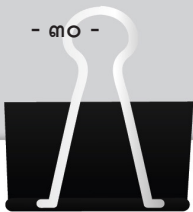
(๖) ภัยอันตราย หรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใด หรือไม่

(๗) ในกรณีที่ผู้ต้องหา หรือจำเลยต้องชั่งตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

^{๙๙} สมยศ เชื้อไทย, นิติปรัชญาเบื้องต้น, (พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๐) หน้า๙๗.

^{๑๐๐} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙.

^{๑๐๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖.

ในการอนุญาตให้ประกันตัวเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจ (พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ) สั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ เช่น ห้ามมิให้เดินทางออกนอกประเทศ หรือกำหนดให้มารายงานตัวตามระยะเวลาที่กำหนด หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบ หรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้นมีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรงหรือมีเหตุสมควรประการอื่น

ทั้งนี้ศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อ^{๔๖}เหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ต้องหา หรือจำเลยจะหลบหนี
- (๒) ผู้ต้องหา หรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน
- (๓) ผู้ต้องหา หรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น
- (๔) ผู้ร้องขอประกัน หรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ
- (๕) การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรค หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงาน หรือการดำเนินคดีในศาล

๒.๑.๒ ประเภทของการปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้อำนาจเจ้าพนักงาน หรือศาลตามแต่กรณี พิจารณาอนุญาตให้ประกันตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยชั่วคราวได้แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑. การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน^{๔๓} คือ การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลยโดยไม่ต้องทำสัญญาประกันและไม่ต้องมีหลักประกันแต่อย่างใด เพียงแต่ให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยสาบาน หรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัด หรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลเท่านั้น

๒. การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน^{๔๔} คือ การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลยโดยผู้ร้องขอประกัน หรือผู้ประกันต้องทำสัญญาประกันต่อเจ้าพนักงาน หรือศาลว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือตามหมายเรียกต่อเจ้าพนักงานหรือศาล ถ้าผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มาตามนัด หรือหมายเรียกผู้ประกันจะถูกปรับตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกัน

๓. การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน^{๔๕} คือ การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลยโดยผู้ประกัน หรือผู้เป็นหลักประกันต้องทำสัญญาประกันต่อเจ้าพนักงาน หรือศาลว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงาน หรือศาลและผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันต้องวางหลักประกันไว้เพื่อที่จะสามารถบังคับเอากับหลักประกันตามจำนวนเงินที่ระบุไว้ได้เมื่อมีการผิดสัญญาประกัน

เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกันและหลักประกันด้วย ก่อนปล่อยตัวไป ให้ผู้ร้องขอประกันจัดหาหลักประกันมาตั้งเจ้าพนักงาน หรือศาลต้องการ หลักประกันที่ใช้ในการขอปล่อยชั่วคราวมี ๓ ชนิด^{๔๖} ได้แก่

- ๑.) มีเงินสดมาวาง^{๔๗}
- ๒.) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง
- ๓.) มีบุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์

^{๔๓} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๑.

^{๔๔} ได้แก่คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป.

^{๔๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๐.

^{๔๖} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๔.

^{๔๗} โปรดดู ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๕.

การปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกัน อาจใช้หลักทรัพย์ดังต่อไปนี้^{๔๘}

(๑) **ที่ดินมีโฉนด** ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือห้องชุดโดยมีโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือหนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด และหนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดินนำมาแสดง หากจะนำสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินมาเป็นประกันด้วยก็จะต้องแสดงสำเนาทะเบียนบ้าน และหนังสือประเมินราคาส่งปลูกสร้างที่นำเชื่อถือประกอบด้วย

(๒) **หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนได้** เช่น พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน บัตร หรือสลากออมทรัพย์ทวีสินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ใบรับเงินฝากประจำธนาคาร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่าย และธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไป แล้วตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เชื่อกที่ธนาคารเป็นผู้ส่งจ่ายหรือรับรองซึ่งสามารถเรียกเก็บเงินได้ในวันที่ทำสัญญาประกัน และหนังสือรับรองของธนาคารหรือบริษัทประกันภัยเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น

(๓.) **มีบุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์**

กรณีบุคคลเป็นประกันหรือหลักประกัน บุคคลผู้ขอประกันจะต้องเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือมีรายได้แน่นอน เช่น เป็นข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกรัฐสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นพนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐประเภทอื่นๆ ลูกจ้างของทางราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมือง หรือนายความ และเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหา หรือจำเลย เช่น เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภรรยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้างบุคคลที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสมรส หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเหมือนเป็นญาติพี่น้องหรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่ศาลเห็นสมควรให้ประกันได้ ทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน ๑๐ เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน^{๔๙}

กรณีผู้ต้องหา หรือจำเลยทำสัญญาประกันตนเอง หากผู้ต้องหา หรือจำเลยเป็นพนักงาน หรือ ผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ เภสัชกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ทนายความ ผู้สอบบัญชี ครู ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อมวลชน หรือผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่ศาลเห็นสมควรให้ประกันได้ และการกระทำที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นความผิดเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือการปฏิบัติงานในการประกอบวิชาชีพนั้น ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทำสัญญาประกันตนเองได้ในวงเงินไม่เกิน ๑๕ เท่าของอัตราเงินเดือน หรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน^{๕๐}

ทั้งนี้ นิติบุคคลอาจเป็นผู้ขอประกันได้ กล่าวคือในกรณีที่กรรมการ ผู้แทน ตัวแทน หุ่นส่วน พนักงาน หรือลูกจ้างของนิติบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหา หรือจำเลย ให้ทำสัญญาประกันได้ในวงเงินตามที่ศาลเห็นสมควรเป็นกรณีๆ ไป และศาลอาจกำหนดให้ผู้ขอประกันวางเงิน หรือหลักทรัพย์อื่นตามจำนวนที่เห็นสมควรเพิ่มเติมด้วยก็ได้ โดยจะต้องแสดงหนังสือรับรองการจดทะเบียนและหลักฐานแสดงฐานะการเงินและผู้มีอำนาจทำการแทน ในกรณีฉุกเฉินไม่สามารถนำต้นฉบับเอกสารมาแสดงได้ทัน ให้ผ่อนผันโดยแสดงสำเนาเอกสารดังกล่าวและให้นำต้นฉบับเอกสารมาแสดงภายหลัง^{๕๑}

^{๔๘} ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๑๐.

^{๔๙} ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๑๑.

^{๕๐} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๔๗.

^{๕๑} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๔๗.

คดีของการปล่อยชั่วคราว

คดีของการปล่อยชั่วคราวแบ่งได้ ๒ ลักษณะ^{๕๖}

ลักษณะที่ ๑ คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป คดีประเภทนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดว่าผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวจะต้องมีประกันและมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสองหมื่นบาท การปล่อยชั่วคราวจะต้องมีประกัน กล่าวคือต้องมีการทำสัญญาประกันนั่นเอง แต่ถ้าจะต้องมีหลักประกันด้วยก็จะต้องจัดหาด้วย

ลักษณะที่ ๒ คดีอย่างอื่น คำว่าคดีอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายถึงคดีอะไรก็ตามหากมิใช่คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป การปล่อยชั่วคราวนั้นจะกระทำโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จะเห็นว่าการปล่อยชั่วคราวนั้นจะไม่มีประกัน กล่าวคือ ไม่ต้องมีการทำสัญญาประกันด้วยก็ได้ แต่ถ้าหากการปล่อยชั่วคราวดังกล่าวต้องมีหลักประกันด้วยก็ต้องมีการทำสัญญาประกันและหากจะต้องมีหลักประกันประกอบด้วย ก็จะต้องปฏิบัติตาม คือ ต้องจัดหาหลักประกัน เช่น เงินสด หรือหลักทรัพย์อื่นมาวางเป็นหลักประกันด้วยนั่นเอง

^{๕๖} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๑.

๒.๑.๓ ระยะเวลา

๑. ระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

การยื่นคำร้องขอปล่อยผู้ต้องหา หรือจำเลยชั่วคราว โดยไม่ต้องมีประกัน หรือมีประกัน และหลักประกัน ไม่ว่าผู้ต้องหาต้องควบคุม หรือซังตามหมายศาล ย่อมยื่นได้โดยผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ตามลำดับ ดังนี้

๑.) การยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวขึ้นก่อนฝากขัง เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี^{๕๓} กล่าวคือ เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่ระหว่างสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือถูกควบคุมอยู่ระหว่างการพิจารณาสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ โดยยังมีได้มีการนำตัวผู้ต้องหาขออนุญาตศาลฝากขังระหว่างสอบสวน ในขั้นนี้ผู้ขอประกันตัวสามารถยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้ ที่พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ซึ่งก็แล้วแต่ว่าการดำเนินคดีอยู่ขั้นใด

๒.) การยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวขึ้นระหว่างฝากขัง เมื่อผู้ต้องหา ต้องขังตามหมายศาล และยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลให้ยื่นต่อศาลนั้น^{๕๔} กล่าวคือ เมื่อผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ นำตัวมาขออนุญาตศาลฝากขัง ระหว่างที่ยังสอบสวนไม่เสร็จสิ้น ผู้ต้องหาสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต่อศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาคดีนั้นๆ

๓.) การยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวขึ้นระหว่างพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น^{๕๕} กล่าวคือ เมื่อผู้ต้องหาถูกพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ก็จะเปลี่ยนฐานะจากผู้ต้องหาเป็นจำเลย ตามกฎหมายจำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวต่อศาลได้ ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ เมื่อศาลมีคำสั่งประทับฟ้องและหมายเรียกจำเลยให้มาแก้คดี จำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาล ทั้งนี้ จะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวก่อนวันนัด หรือในวันนัดตามที่ระบุไว้ในหมายเรียกก็ได้

กรณีศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหา หรือจำเลยชั่วคราวผู้ขอประกันมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้^{๕๖} คำสั่งของศาลชั้นต้นให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์คำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา การอุทธรณ์กรณีศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาไว้ผู้ต้องหา หรือจำเลยมีสิทธิยื่นอุทธรณ์ได้แม้ล่วงพ้นเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง^{๕๗} กรณีศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวยื่นตามศาลชั้นต้นเป็นที่สุด ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอประกันตัวใหม่

^{๕๓} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ (๑).

^{๕๔} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ (๒).

^{๕๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ (๓).

^{๕๖} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ ทวิ.

^{๕๗} เทียบเคียงคำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๖๑๓/๒๕๒๘.

๔.) เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้ว แม้ยังไม่มีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์ หรือฎีกาแล้วแต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น ในกรณีที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลชั้นต้นส่งอนุญาต มิฉะนั้นให้รีบส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี^{๕๘}

๕.) เมื่อศาลส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาแล้ว จะยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น หรือจะยื่นต่อศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณีก็ได้ ในกรณีที่ยื่นต่อศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นรีบส่งคำร้องไปยังศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาเพื่อสั่งแล้วแต่กรณี^{๕๙}

๖.) การยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวบุคคลที่ถูกกักขังหรือจำคุกกรณีอื่น เช่น ศาลออกหมายจับพยานที่จงใจไม่มาศาล หรือกรณีละเมิดอำนาจศาล หรือถูกหนีตามคำพิพากษาที่ถูกจับกุมโดยเหตุ จงใจขัดขืนคำสั่งจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๐ ฯลฯ บุคคล เช่นว่านั้น มีสิทธิยื่น คำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้ ในชั้นที่ตนถูกพิจารณาสั่งขังหรือจำคุกนั้น^{๖๐}

๒. ระยะเวลาขอปล่อยชั่วคราวขึ้นก่อนฟ้อง

เมื่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการสั่งปล่อยชั่วคราวไม่ว่าจะมีประกัน หรือมีประกัน และหลักประกัน หรือไม่การปล่อยชั่วคราวนั้นให้ใช้ได้ระหว่างการสอบสวน หรือจนกว่าผู้ต้องหาถูกศาลสั่งขังระหว่างสอบสวน หรือจนถึงศาลประทับฟ้อง แต่มิให้เกินสามเดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจทำการสอบสวนได้เสร็จภายในกำหนดสามเดือนจะยืดเวลาการปล่อยชั่วคราวให้เกินสามเดือนก็ได้ แต่มิให้เกินหกเดือน

เมื่อการปล่อยชั่วคราวสิ้นสุดตามวรรคหนึ่งแล้ว ถ้ายังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปให้ส่งผู้ต้องหาศาล และให้นำบัญชีผู้ต้องหา มาตรา ๘๗ วรรคสี่ ถึงวรรคเก้า มาใช้บังคับ^{๖๑}

^{๕๘} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ (๔).

^{๕๙} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ (๕).

^{๖๐} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๔๐.

^{๖๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๓.

๒.๑.๔ กรณีอื่นๆเกี่ยวกับสัญญาประกันและหลักประกัน

๑. หน้าที่ของนายประกัน

นายประกันมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- ๑.) ให้ชื่อและที่อยู่ตามจริงต่อศาล ซึ่งต้องเป็นที่อยู่ปัจจุบันและสามารถติดต่อได้ทันที หากมีการย้ายที่อยู่ต้องแจ้งให้ศาลทราบโดยเร็ว
- ๒.) เมื่อศาลอนุญาตให้ประกัน ต้องเซ็นสัญญาประกันไว้เป็นหลักฐาน และต้องเซ็นทราบกำหนดวันเวลา ส่งตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยมายังศาลด้วย
- ๓.) ส่งตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยต่อศาลในชั้นฝากขัง นายประกันต้องนำตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ตนประกันให้มาศาลในวันที่ครบกำหนดการฝากขังแต่ละครั้งในชั้นพิจารณาของศาล เมื่อศาลนัดให้จำเลยไปศาลในวันใดไม่ว่าจะเป็นการนัดสืบพยานนัดฟังคำพิพากษานัดไปสอบถาม หรือนัดเพื่อการอื่นใด นายประกันต้องนำจำเลยไปส่งศาลทุกครั้ง แต่หากนายประกันผิดนัด ไม่สามารถนำตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยมาศาลได้ ศาลอาจถอนประกันและปรับนายประกันตามสัญญาทันที ดังนั้นนายประกันจึงต้องคอยติดตามอยู่เสมอว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยอยู่ที่ใดในระหว่างการประกันตัว

๒. การขอลอนสัญญาประกัน หรือขอลอนหลักประกัน

การขอลอนสัญญาประกัน หรือขอลอนหลักประกันนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดเงื่อนไขสำคัญไว้ว่าย่อมทำได้ เมื่อผู้ทำสัญญามอบตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย คืนต่อเจ้าพนักงาน หรือศาล เช่น ในความคิดต่อส่วนตัวหากมีการทำสัญญาประกันแม้ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์แล้ว ผู้ประกันก็ยังมีหน้าที่ต้องส่งตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยคืน^{๖๓} หรือแม้จำเลย จะถูกจับอยู่ในคดีอื่นก็ตาม หากผู้ประกันมิได้ยื่นคำร้องขอมอบตัวจำเลยคืนต่อศาลยังถือไม่ได้ว่าผู้ประกันได้ส่งมอบ หรือคืนตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๖ ในคดีที่มีการปล่อยชั่วคราว^{๖๔} เป็นต้น

^{๖๓} คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๐๓/๒๕๓๗.

^{๖๔} คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๙๙/๒๕๕๓.

๓. การคืนหลักประกัน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๘ บัญญัติว่า “เมื่อคดีถึงที่สุด หรือความผิดตามสัญญาประกันหมดไปตามมาตรา ๑๑๖ หรือโดยเหตุอื่น ให้คืนหลักประกันแก่ผู้ควรรับไป” การคืนหลักประกันนั้นนอกจากจะกระทำได้เมื่อคดีถึงที่สุดหรือเมื่อผู้ทำสัญญาประกันมอบตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยคืนต่อพนักงาน หรือศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๖ แล้วยังรวมเหตุอื่นๆ อีกด้วย เช่น จำเลยถึงแก่ความตาย สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับสิ้นไป

เช่นนี้จะเห็นว่าความรับผิดชอบของผู้ประกันที่เกี่ยวกับจำเลยตามสัญญาประกันย่อมหมดไปด้วยศาลต้องคืนหลักประกัน^{๖๕} หรือเมื่อพ้นกำหนดเวลาปล่อยชั่วคราวตามกฎหมาย^{๖๖}

๔. กรณีผิดสัญญาประกัน

ในกรณีผิดสัญญาหลักประกันต่อศาล ศาลย่อมมีอำนาจสั่งการบังคับตามสัญญาประกัน หรือตามที่ศาลเห็นสมควรโดยมีต้องฟ้องเป็นคดี ทั้งนี้ศาลอาจสั่งการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันก็ได้ เป็นดุลยพินิจของศาลโดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกัน ในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามากน้อยเพียงใด เมื่อศาลสั่งประการใดแล้ว ฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกัน หรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้และคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ย่อมเป็นที่สุด^{๖๗}

๕. กรณีศาลสั่งปรับนายประกัน

ในกรณีที่ศาลสั่งปรับนายประกันตามสัญญาประกัน นายประกันจะต้องนำเงินค่าปรับมาชำระต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด มิฉะนั้นศาลจะสั่งยึดหลักประกันขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระค่าปรับต่อไปและถ้าได้เงินมาไม่พอชำระค่าปรับศาลอาจจะยึดทรัพย์สินอื่นๆของนายประกันมาขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าปรับจนครบ นายประกันที่ศาลสั่งปรับตามสัญญาประกัน มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งศาลหรืออาจนำตัวจำเลยมาส่งศาลและขอลดค่าปรับต่อศาล^{๖๘}

^{๖๕} คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๑๓๐/๒๕๔๙.

^{๖๖} คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๒๐๘-๙๒๐๙/๒๕๕๗.

^{๖๗} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙.

^{๖๘} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๖๕.

๒.๒ สิทธิในการเยี่ยมและติดต่อผู้ต้องขัง

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันได้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญ ข้อพิสูจนที่ยืนยันในประการดังกล่าวคือการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเหมือนกัน”^{๖๔} และ “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดนั้น แสดงว่า บุคคลใดได้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การควบคุม หรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนีในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้ คำขอประกันผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”^{๖๕}

นอกจากนี้ยังสร้างกลไกในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ผ่านการจัดตั้งหน่วยงาน สถาบัน องค์กรอิสระ ขึ้นมาเพื่อให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการทางคดี การเผยแพร่ความรู้ การรับเรื่องร้องเรียนและการพิทักษ์สิทธิประชาชน เช่น กองทุนยุติธรรม มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับการใช้จ่ายเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน^{๖๖}

^{๖๔} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔.

^{๖๕} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๓๙.

^{๖๖} พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๕.

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีภารกิจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่ประชาชนพึงได้รับตามกฎหมายโดยการจัดวางระบบและส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนการดำเนินการให้พยาน ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ เยียวยาในเบื้องต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองและดูแลจากรัฐอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน^{๖๗}

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ล่าช้า และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกัน หรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิด สิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง^{๖๘}

เมื่อเกิดคดีความในทางอาญาขึ้นในเบื้องต้นก่อนจะมีการฟ้องคดีต่อศาลคดีความดังกล่าวจะอยู่ในชั้นการพิจารณาของ “พนักงานสอบสวน”^{๖๙} และ “พนักงานอัยการ”^{๗๐} ตามลำดับ เรียกฝ่ายหนึ่งว่า “ผู้เสียหาย”^{๗๑} และเรียกอีกฝ่ายหนึ่งว่า “ผู้ต้องหา”^{๗๒} ในชั้นนี้ฝ่ายผู้เสียหายได้ร้องทุกข์กล่าวหาผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนด^{๗๓} หรืออาจถูกกล่าวโทษว่าได้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ^{๗๔} ต่อพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วมีความเห็นว่ามีความจริงและมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุม หรือคุมขังผู้ต้องหาไว้เพื่อการสอบสวน^{๗๕} ผู้ต้องหาจึงถูกควบคุม หรือคุมขังได้ การควบคุม หรือคุมขังดังกล่าวเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกายของประชาชน ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ “การควบคุม หรือคุมขังผู้ต้องหา หรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี”^{๗๖}

^{๖๗} กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๑.

^{๖๘} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗.

^{๖๙} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๖).

^{๗๐} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๕).

^{๗๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔).

^{๗๒} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๒).

^{๗๓} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๗).

^{๗๔} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๘).

^{๗๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑.

^{๗๖} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๓๙.

ในลำดับถัดไป เมื่อพนักงานอัยการหรือผู้เสียหายได้ฟ้องคดีต่อศาล^{๔๒} และศาลรับคำฟ้องนั้นไว้พิจารณาแล้วจึงเรียกฝ่ายผู้ฟ้องว่าฝ่าย “โจทก์”^{๔๓} และเรียกฝ่ายผู้ถูกฟ้องว่า “จำเลย”^{๔๔} จำเลยอาจถูกควบคุม หรือคุมขังไว้ได้อีก^{๔๕} โดยห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี^{๔๖} กรณีดังกล่าวทั้งสองกรณีนั้นไม่ตัดสิทธิในการที่ผู้ต้องหา หรือจำเลยจะใช้สิทธิประกันตัว หรือขอปล่อยชั่วคราว^{๔๗} ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น^{๔๘} ทั้งนี้หากมิได้รับการประกันตัว หรือปล่อยชั่วคราว^{๔๙} หรือถูกพิพากษาจำคุก^{๕๐} กฎหมายก็ได้คุ้มครองสิทธิและให้สิทธิในการเยี่ยมผู้ต้องกักขัง^{๕๑} มีรายละเอียดตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ดังต่อไปนี้

^{๔๒} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๘.

^{๔๓} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๔).

^{๔๔} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๓).

^{๔๕} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๗๘.

^{๔๖} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๗.

^{๔๗} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๔๐.

^{๔๘} โปรดดูหัวข้อการประกันตัว หน้า ๒๙.

^{๔๙} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๕๗.

^{๕๐} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ (๒).

^{๕๑} โปรดดู ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙.

๒.๒.๑ บุคคลภายนอกเข้าเยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง

บุคคลภายนอกเข้าเยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขังจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการเรือนจำหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บัญชาการเรือนจำอนุญาต^{๕๒} จึงจะเข้าเยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องขังได้บุคคลภายนอกที่จะเข้าเยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องขังต้องปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

๑.) ในการเข้าเยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง บุคคลภายนอกต้องเตรียมนำบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรที่ออกโดยทางราชการที่ปรากฏภาพถ่ายไปแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่จดบันทึกข้อมูลบุคคลผู้เข้าเยี่ยมไว้เป็นหลักฐาน^{๕๓}

๒.) บุคคลภายนอกจะเยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขังได้ ในวัน เวลาที่ทางสถานที่กักขังกำหนดไว้^{๕๔}

๓.) บุคคลภายนอกที่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง จะต้องอยู่ในเขตที่ทางสถานที่กักขังกำหนดให้เป็นที่เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง^{๕๕}

๔.) ผู้ได้รับอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขังต้องพูดภาษาไทยและออกเสียงให้ดังพอที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมอยู่ ณ ที่นั้นได้ยินจะพูดภาษาอื่นได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่^{๕๖}

๕.) ในกรณีสถานที่กักขังจัดให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง โดยการพูดคุยผ่านการใช้เครื่องมือสื่อสาร ผู้ได้รับอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขังต้องยินยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฟังการสนทนา บันทึกเสียง และตัดการสื่อสาร หากเห็นว่าข้อความที่สนทนาเป็นไปโดยไม่เหมาะสม^{๕๗}

^{๕๒} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๔๐.

^{๕๓} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๖๙.

^{๕๔} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๔๑.

^{๕๕} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๔๔.

^{๕๖} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๔๖.

^{๕๗} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๗๓.

๖.) ห้ามมิให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง แนะนำ ชักชวน แสดงกิริยา หรือให้อาณัติสัญญาณอย่างใด ๆ แก่ผู้ต้องกักขังเพื่อกระทำความผิดกฎหมาย หรือวินัยผู้ต้องกักขัง^{๙๘}

๗.) ห้ามมิให้บุคคลภายนอกที่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขังนำสิ่งของใดๆ เข้ามา หรือนำออกจากสถานที่กักขัง ส่งมอบให้ หรือรับจากผู้ต้องกักขังโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่^{๙๙}

๘.) กรณีที่บุคคลภายนอกประสงค์จะมอบเงินตราให้กับผู้ต้องกักขังให้นำเงินฝากไว้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ทางสถานที่กักขังจัดไว้เพื่อการนั้น^{๑๐๐}

๙.) ในกรณีที่มีข้อสงสัยว่า บุคคลภายนอกที่มาขออนุญาต หรือได้รับอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อแล้วมีสิ่งของที่ยังไม่ได้รับอนุญาต หรือเงินตรา หรือสิ่งของต้องห้าม พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจขอตรวจค้นได้ หากบุคคลภายนอกนั้นเป็นชาย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชายเป็นผู้ทำการตรวจค้น หากเป็นหญิง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หญิงเป็นผู้ทำการตรวจค้น หรือให้ผู้นั้นแสดงเอง หรือจัดให้ชายหรือหญิงอื่นที่ควรเชื่อถือทำการตรวจค้นแทนก็ได้^{๑๐๑}

^{๙๘} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๔๕.

^{๙๙} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๔๖.

^{๑๐๐} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๗๖.

^{๑๐๑} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๔๓.

หน่วยงาน คุ้มครองสิทธิมนุษยชน

เป็นกลไกหลักในการส่งเสริม
และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร

สร้างความเป็นธรรมของระบบนิติรัฐ
และรักษาความชอบธรรมทางการเมืองการปกครอง
ในระบบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ทำหน้าที่ตรวจสอบอำนาจของราชการ
เพื่อปกป้องสิทธิประชาชน

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในไทย

การละเมิดสิทธิ
และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

คือ การกระทำใดๆ ก็แล้วแต่
ที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพ
ตามรัฐธรรมนูญ

ตัวอย่างการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ

การเลือกปฏิบัติ
โดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล
ไม่ว่าด้วยเหตุผล
แห่งความแตกต่าง
ในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ เพศ อายุ
ความพิการ สภาพกายภาพ
สถานะของบุคคล
ฐานะทางเศรษฐกิจ
หรือสังคม

๖ ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

การตรวจสอบการกระทำของรัฐ
ที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ
จะต้องดำเนินการตรวจสอบขั้นตอนต่างๆต่อไปนี้

ขั้นตอน

๑

ต้องตรวจสอบว่า การกระทำของบุคคล
หรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองนั้น
อยู่ภายใต้บังคับประกอบที่รัฐธรรมนูญ
ได้ให้ความคุ้มครองต่อสิทธิและเสรีภาพหรือไม่

ขั้นตอน

๒

ต้องตรวจสอบว่า ผู้ที่ผูกพันต่อสิทธิและเสรีภาพ
ได้ทำการแทรกแซงองค์ประกอบ
ของสิทธิและเสรีภาพหรือไม่

ขั้นตอน

๓

การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพนั้น
ได้กระทำตามเงื่อนไขในทางกฎหมาย
ตามที่กำหนดไว้หรือไม่

ขั้นตอน

๔

กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพ
จะต้องอยู่ภายใต้หลักการต่างๆ
ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

ขั้นตอน

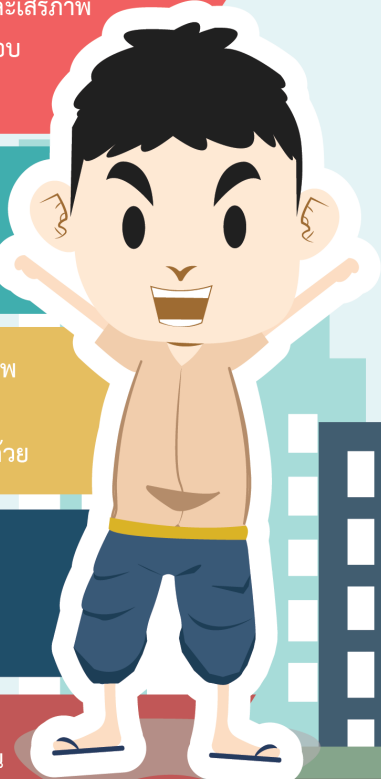
๕

การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพนั้น
จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้
ในสิทธิและเสรีภาพแต่ละเรื่อง

ขั้นตอน

๖

การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพนั้น
เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน

สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญ

 สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	 สิทธิและเสรีภาพในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
 สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล เกียรติยศ ชื่อเสียง ครอบครัว	 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน
 สิทธิในทรัพย์สินและการสืบทอด	 สิทธิและเสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย
 สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ	 สิทธิชุมชน
 สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน	 เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม
 สิทธิของผู้บริโภค	 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการรัฐ
 สิทธิของมารดาและผู้สูงอายุ	 เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง
 เสรีภาพในเคหสถาน	 เสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกัน
 เสรีภาพในการนับถือศาสนา	

สิ่งของต่อไปนี้ เป็นสิ่งของต้องห้ามนำเข้ามาในสถานที่กักขังและห้ามส่งมอบให้กับผู้ต้องกักขัง^{๑๐๖}

๑. ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิต และประสาท และสารระเหย	๒. สุราหรือ ของเมาอย่างอื่น	๓. อุปกรณ์สำหรับเล่นการพนัน
๔. เครื่องมืออันเป็นอุปกรณ์ ในการหลบหนี	๕. เครื่องมือ สำหรับสักร่างกาย	๖. อาวุธ เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน
๗. น้ำมันเชื้อเพลิง	๘. สัตว์มีชีวิต	๙. ของเน่าเสียหรือ ของมีพิษต่อร่างกาย
๑๐. เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หรือเครื่องมือสื่อสารอื่น รวมทั้งอุปกรณ์สำหรับ สิ่งของดังกล่าว	๑๑. วัตถุ หรือสิ่งพิมพ์ ซึ่งอาจก่อให้เกิด ความไม่สงบเรียบร้อยหรือ เสื่อมเสียต่อศีลธรรม	๑๒. เงินตรา

^{๑๐๖} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๗๖.

ผู้ที่มาขอเยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง หากมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ จะไม่ได้รับอนุญาตให้
เข้าเยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง^{๑๐๓}

๑.) มีอาการมีนเมา หรือเมาสุราน่าจะก่อความเดือดร้อนรำคาญ หรือความไม่เรียบร้อย

๒.) มีเหตุอันควรเชื่อว่า ถ้านุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขังได้จะก่อการร้าย
หรือกระทำความผิดกฎหมายขึ้น

๓.) แต่งกายผิดปกตินิยมในท้องถิ่น หรือไม่สุภาพ หรือสกปรกอย่างร้ายแรง

๔.) ไม่มีกิจเกี่ยวข้อง หรือรู้จักเป็นญาติมิตรกับผู้ต้องกักขัง

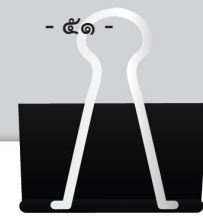
๕.) มีกิริยาวาจาไม่สุภาพ

๖.) เป็นโรคติดต่อร้ายแรง

ผู้ไม่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขังหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยม
หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง แต่กระทำความผิดระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง
พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเชิญให้ออกไปจากบริเวณสถานที่กักขังได้หากขัดขืนพนักงาน
เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจใช้กำลังพอสมควรที่จะให้ออกไปพ้นจากสถานที่กักขังได้^{๑๐๔}

^{๑๐๓} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๔๗.

^{๑๐๔} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๔๘.

๒.๒.๒ หมายขอเข้าพบผู้ต้องกักขัง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติคุ้มครองสิทธิให้ “ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา
ซึ่งถูกควบคุม หรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา
ไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา
มีสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะ และให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนวางใจ
เข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน”^{๑๐๕} และ บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต
หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวน แจ้งข้อหา นั้น ก่อนจะ
เริ่มถามค่าให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหา
ทนายความให้ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกก่อนเริ่มถามค่าให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่า
มีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้.....”^{๑๐๖}

การบัญญัติรับรองสิทธิผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาให้มีทนายความไว้ปรึกษาคดีและกำหนด
ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญาดังกล่าวเป็นสิทธิ
ขั้นพื้นฐาน และแสดงถึงการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกจับกุม หรือผู้ต้องหาทั้งนี้
ในระหว่างการดำเนินการทางคดีซึ่งผู้ต้องหาอาจถูกควบคุมตัว หรือกักขังระหว่างการสอบสวน
การที่ทนายความจะเข้าพบผู้ต้องกักขังจึงต้องปฏิบัติตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติ
ต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ และทนายความที่จะขอเข้าพบผู้ต้องกักขังเกี่ยวกับคดีจะต้องเป็น
ทนายความที่ได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ^{๑๐๗}

^{๑๐๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗/๑.

^{๑๐๖} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔/๑.

^{๑๐๗} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๔๙.

นายความที่จะเข้าพบผู้ต้องกักขังจะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑.) นายความจะเยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขังเกี่ยวกับคดี ต้องยื่นคำร้องขอพบผู้ต้องกักขังตามแบบที่กรมราชทัณฑ์กำหนดให้ใช้สำหรับผู้ต้องขังโดยอนุโลม และจะเข้าเยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องกักขังได้เฉพาะรายที่ผู้ต้องกักขังนั้นต้องการพบนายความเท่านั้น^{๑๐๘}

๒.) นายความสามารถเข้าเยี่ยมและติดต่อกับผู้ต้องกักขังได้ทุกวัน ตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐ น. ถึง ๑๖.๐๐ น. เว้นวันหยุดราชการ หากมีเหตุผลพิเศษจำเป็นต้องพบผู้ต้องกักขังนอกวันเวลาดังกล่าว ให้ขออนุญาตต่อผู้อำนวยการสถานที่กักขัง แต่ต้องไม่ใช่ระหว่างเวลาที่สถานที่กักขังได้นำผู้ต้องกักขังเข้าห้องขังแล้ว และยังมีได้นำออกจากห้องขัง^{๑๐๙}

๓.) นายความที่ได้รับอนุญาตให้พบผู้ต้องกักขัง หากต้องการจะสงวนข้อความที่พูดกับผู้ต้องกักขังเป็นความลับให้แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบและให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมอยู่ในระยะที่ไม่สามารถได้ยินข้อความการสนทนา^{๑๑๐}

๔.) นายความที่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง จะต้องอยู่ในเขตที่ทางสถานที่กักขังกำหนดให้เป็นที่เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง^{๑๑๑}

๕.) ห้ามมิให้นายความที่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง แนะนำชักชวนแสดงกิริยา หรือให้อาณัติสัญญาณอย่างใดๆ แก่ผู้ต้องกักขัง เพื่อกระทำความผิดกฎหมายหรือวินัยผู้ต้องกักขัง^{๑๑๒}

๖.) ในกรณีที่มีข้อสงสัยว่า นายความที่มาขออนุญาต หรือได้รับอนุญาตให้เยี่ยมหรือติดต่อแล้วมีสิ่งของที่ยังไม่ได้รับอนุญาต หรือสิ่งของต้องห้าม พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจขอดู หรือขอตรวจค้นได้ หากทนายความนั้นเป็นชาย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชายเป็นผู้ทำการตรวจค้น หากเป็นหญิง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หญิงเป็นผู้ทำการตรวจค้น หรือให้นายความผู้นั้นแสดงเองหรือจัดให้ชายหรือหญิงอื่นที่ควรเชื่อถือทำการตรวจค้นแทนก็ได้^{๑๑๓}

^{๑๐๘} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๕๐.
^{๑๐๙} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๕๑.
^{๑๑๐} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๕๒.
^{๑๑๑} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๕๓.
^{๑๑๒} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๘๖.
^{๑๑๓} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๘๖.

นายความที่มาขอเยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง หากมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ จะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าเยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง^{๑๑๔}

- ๑.) มีอาการมีเมมา หรือเมาสุรานั้นจะก่อความเดือดร้อนรำคาญ หรือความไม่เรียบร้อย
- ๒.) มีเหตุอันควรเชื่อว่า ถ้าอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขังได้จะก่อการร้ายหรือกระทำความผิดกฎหมายขึ้น
- ๓.) แต่งกายผิดปกตินิยมในท้องถิ่น หรือไม่สุภาพ หรือสกปรกอย่างร้ายแรง
- ๔.) ไม่มีกิจเกี่ยวข้อง หรือรู้จักเป็นญาติมิตรกับผู้ต้องกักขัง
- ๕.) มีกิริยาวาจาไม่สุภาพ
- ๖.) เป็นโรคติดต่อร้ายแรง

นายความผู้ไม่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง หรือนายความผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องกักขัง แต่กระทำความผิดระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเชิญให้ออกไปจากบริเวณสถานที่กักขังได้ หากขัดขืนพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจใช้กำลังพอสมควรที่จะให้ออกไปพ้นจากสถานที่กักขังได้^{๑๑๕}

^{๑๑๔} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๘๖.
^{๑๑๕} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๘๖.

๒.๓ สิทธิในการมีทนายความในชั้นสอบสวน

สิทธิในการมีทนายความในชั้นสอบสวนได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมาย เพื่อเป็นการประกันว่าผู้ต้องหาจะได้มีที่ปรึกษาสำหรับการดำเนินการต่างๆ ทางคดี และยังเป็น การรับรองว่าผู้ต้องหาจะไม่ถูกดำเนินคดีโดยไม่อาจโต้แย้งได้เพราะความไม่รู้กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗/๑ บัญญัติไว้ว่า “ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา ซึ่งถูกควบคุม หรือขังมีสิทธิแจ้ง หรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา ว่างวางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา มีสิทธิ พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว ให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจ เข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน...”

หมายความว่า เมื่อมีการจับกุม หรือต้องควบคุมตัวผู้ต้องหา เช่น การจับกุมผู้ต้องหาตาม หมายจับ หรือการจับกุมผู้ต้องหาซึ่งกระทำความผิดต่อหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อมีการจับกุมเกิดขึ้น หรือเมื่อมีการควบคุมตัวผู้ต้องหารายนั้นเขามีสิทธิที่จะร้องขอให้มียทนายความเข้ามาเป็นที่ปรึกษา ในคดีโดยทนายความนั้นอาจจะเป็นทนายความแก่เขาเพื่อต่อสู้คดีต่อไป นอกจากนั้นแล้วเมื่อบุคคล ถูกจับกุม หรือควบคุมตัวตามกฎหมาย และกฎหมายยังรับรองสิทธิให้เขาสามารถให้ทนายความ หรือคนที่เขาไว้ใจเข้าฟังการสอบปากคำในชั้นสอบสวนซึ่งเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนผู้ต้องหา มีสิทธิได้รับการจัดหาทนายความให้ในกรณีดังต่อไปนี้

๑. คดีที่ผู้ต้องหาไม่มีอัตราโทษประหารชีวิตและไม่มีทนายความ
๒. คดีที่ผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาและไม่มีทนายความ
๓. คดีที่ผู้ต้องหาไม่มีอัตราโทษจำคุก ไม่มีทนายความและต้องการให้รัฐจัดหาทนายความให้

ทั้งนี้ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่รับทนายความที่พนักงานสอบสวนจัดหาให้ก็ได้ถ้ามี เหตุอันสมควรโดยเห็นว่าทนายความที่จัดหาให้อาจไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทนายความได้อย่าง เต็มความสามารถ เหตุอันสมควรในการปฏิเสธไม่รับทนายความได้แก่

๑. ทนายความมีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับคดี

๒. ทนายความเป็นญาติเกี่ยวข้องกับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง

เมื่อมีเหตุอันสมควรในการปฏิเสธไม่รับทนายความ ผู้ต้องหาอาจร้องขอให้บุคคลอื่นเป็น ผู้จัดหาทนายความแทนพนักงานสอบสวน โดยร้องขอต่อผู้แทนกระทรวงยุติธรรม หรือร้องขอ ต่อผู้แทนสภาทนายความและผู้ต้องหาไม่ต้องจ่ายเงินค่าตอบแทน หรือค่าใช้จ่ายให้แก่ทนายความ เนื่องจากทนายความมีสิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่จากกระทรวง ยุติธรรม ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความ ที่รัฐจัดหาให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐ นั้นเอง

๓ การขอรับ การเยียวยา ทางกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บัญญัติเกี่ยวกับการขอรับ การเยียวยาเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเข้าสู่ขั้นตอน ของกระบวนการยุติธรรมไว้ว่า “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพ หรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยา หรือช่วยเหลือ จากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”^{๑๑๖}

ทั้งนี้ในระบบกฎหมายไทยได้บัญญัติเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเยียวยาประชาชน ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดขึ้นจากการเข้าสู่ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมโดยตราเป็น พระราชบัญญัติ ๓ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖

^{๑๑๖} อ่างแล้วเชิงอรรถที่ ๕๙.

การขอรับการเยียวยาตามกฎหมายดังกล่าวมีหลักเกณฑ์การพิจารณาให้การสนับสนุนแตกต่างกันตามแต่กรณี โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๓.๑ กองทุนยุติธรรม

สำนักงานกองทุนยุติธรรม มีภารกิจหลักในการรับคำขอรับความช่วยเหลือจากประชาชนผู้ยากไร้ เดือดร้อน เพื่อพิจารณาสนับสนุนค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ ดังนี้

๑.) การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี เช่น ค่าจ้างทนายความ ค่าธรรมเนียมศาล ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ประกอบด้วย ค่าที่พัก ค่าเดินทาง เป็นต้น

๒.) การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลย โดยสำนักงานกองทุนจะเป็นนายประกัน ดำเนินการประกันตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย

๓.) การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น การถูกขังเกิน ศาลยกฟ้องเนื่องจากไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด เป็นต้น

๔.) การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

๓.๑.๑ หลักเกณฑ์การพิจารณาให้เงินสนับสนุน

หลักเกณฑ์การพิจารณาให้เงินสนับสนุน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้^{๑๑๗}

๑.) ความสามารถในการให้ความช่วยเหลือของกองทุน

๒.) พฤติกรรมและข้อเท็จจริงของผู้ขอรับการสนับสนุน ต้องเป็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือปกป้องรักษาประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน

๓.) ลักษณะของการกระทำผิด หรือการกระทำละเมิดที่มีผลกระทบต่อประชาชนได้รับความเสียหายหรือเกิดภัยพิบัติต่อส่วนรวมหรือความมั่นคงของประเทศ

๔.) ลักษณะของการกระทำผิด หรือการกระทำละเมิด ที่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน หรือกระบวนการยุติธรรมของประเทศ

๕.) เรื่องที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนและความมั่นคงของประเทศ หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๖.) พฤติกรรมข้อเท็จจริงและเงื่อนไขอื่นๆ ตามสถานการณ์ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น เช่น การช่วยให้พ้นจากการกระทำของผู้มีอิทธิพล หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

๗.) ความสามารถทางเศรษฐกิจของผู้ขอรับการสนับสนุน

๘.) การสนับสนุนของกองทุนนี้ ให้คำนึงถึงโอกาสที่ผู้ขอรับการสนับสนุนจะได้รับการช่วยเหลือ หรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่นด้วย

๙.) การสนับสนุนเงิน หรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือกับประชาชน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนยุติธรรมแท้จริง ซึ่งอาจจะมีการกำหนดเงื่อนไขเป็นการเฉพาะเรื่องตามที่คณะกรรมการกำหนดได้

๑๐.) ในกรณีที่ประชาชนยื่นคำร้อง ขอรับการสนับสนุนเงิน หรือค่าใช้จ่ายกองทุนยุติธรรมในพื้นที่ของจังหวัดต่าง ๆ ให้คณะกองทุนยุติธรรมประจำจังหวัด มีอำนาจพิจารณาอนุมัติ ไม่อนุมัติ หรือยุติคำขอรับการสนับสนุนเงิน หรือค่าใช้จ่ายกองทุนยุติธรรม ภายในวงเงินไม่เกิน ๕๐๐,๐๐ บาท ต่อรายในทุกกรณี รวมทั้งตรวจสอบและแสวงหาข้อเท็จจริง แต่ถ้าเป็นเรื่องทั่วไป หรือเรื่องเร่งด่วนที่ไม่สามารถนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ เพื่อพิจารณาได้ เนื่องจากอาจทำให้ไม่ทันต่อเหตุการณ์ และหากปล่อยไว้จะเกิดความล่าช้า ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่มาขอรับการสนับสนุนเงิน หรือค่าใช้จ่ายกองทุนยุติธรรมให้ได้รับความเสียหาย ให้ยุติธรรมจังหวัดมีอำนาจพิจารณาอนุมัติ ไม่อนุมัติ หรือยุติคำขอรับการสนับสนุนเงิน หรือค่าใช้จ่ายกองทุนยุติธรรมแทนได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามคำสั่งคณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรมที่ ๗/๒๕๕๘

^{๑๑๗} โปรดดู ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. ๒๕๕๙.

๓.๑.๒ กรณีที่จะได้รับเงินสนับสนุนหรือค่าใช้จ่าย

พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๘ บัญญัติให้กองทุนมีรายได้จากเงินดังต่อไปนี้

๑.) เงินที่ศาลสั่งบังคับกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๒.) ค่าธรรมเนียมศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

๓.) ค่าปรับตามคำพิพากษาในคดีอาญา ทั้งนี้ ในอัตราไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนเงินเฉพาะส่วนที่นำส่งคลังโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้^{๑๑๘}

๑.) การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี

๒.) การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

๓.) การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.) การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

๕.) การดำเนินงานกองทุนหรือการบริหารกองทุน และกิจการอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุน

ผู้ขอรับความช่วยเหลือในการดำเนินคดีจากกองทุน อาจขอรับความช่วยเหลือได้ในกรณีดังต่อไปนี้^{๑๑๙}

๑.) ค่าจ้างทนายความ

๒.) ค่าที่ปรึกษา หรือผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายในการดำเนินคดี หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

๓.) ค่าฤชาธรรมเนียม

๔.) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี เช่น ค่าตรวจพิสูจน์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคำวิสาธุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ค่าใช้จ่าย ในการจัดเตรียมเอกสาร ค่าใช้จ่ายในการสอบแนวเขตรังวัดที่ดินค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับแผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ หรือทางดาวเทียม การอ่าน แพล ตีความ หรือวิเคราะห์ ภาพถ่าย

๕.) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

^{๑๑๘} พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๙.

^{๑๑๙} ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๙.

ตัวอย่าง

ตัวอย่างคดีดังที่ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม^{๑๒๐}

คดีคนเก็บขยะตั้งแผงขายซีดี นายสุรัตน์ มณีนพรัตน์สุตา พนักงานประจำรถขยะของกรุงเทพมหานคร จำเลยในคดีมีแผ่นซีดีเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยกองทุนยุติธรรมอนุมัติหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นเงิน ๒๔๐,๐๐๐ บาท ทั้งในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์

คดีสมาชิกสวัสดิการกองทุนหมู่บ้านบางปลา กรณีชาวบ้านชุมชนบางปลา หมู่ ๔ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร ได้นำเงินสมทบกับกองทุนสวัสดิการสมาคมเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งประเทศไทย ต่อมาได้รับแจ้งว่ากองทุนหมู่บ้านฯ สาขานครปฐม ขาดสภาพคล่องทางการเงินมานานหลายปี แต่ไม่ได้แจ้งให้สมาชิกรับทราบและยังคงเก็บเงินกับสมาชิกทุกเดือนเหมือนมีเจตนาปกปิดสถานภาพทางการเงิน คดีนี้กองทุนยุติธรรมได้ช่วยเหลือในเรื่องของการดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายทางแพ่ง เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับผู้เสียหายที่มีรายได้น้อย

^{๑๒๐} <https://www.tcijthai.com/news/2017/1/scoop/6689>.

กรณีกลุ่มชาวนา จังหวัดลพบุรี จำนวน ๓๕ ราย ชายข่าวเปลือกให้โรงสีข้าวแล้วไม่ได้เงิน โดยกองทุนยุติธรรมได้อนุมัติค่าทนายความและค่าธรรมเนียมศาลในการต่อสู้คดี เป็นเงิน ๒๑๐,๐๐๐ บาท

กรณีชาวเล หาดตราไวย์ กองทุนยุติธรรมได้อนุมัติให้ความช่วยเหลือ ค่าทนายความ ค่าธรรมเนียมศาลค่าตรวจพิสูจน์พันธุกรรมและค่าประกันตัวช่วยต่อสู้คดีที่ถูกฟ้องขับไล่ช่วยเหลือทั้งศาล ชั้นอุทธรณ์และศาลฎีกา จำนวน ๓๖ ราย เป็นเงิน ๓๒๓,๔๔๐ บาท และช่วยเหลือเงินประกันตัว จำนวน ๙ ราย เป็นเงิน ๔๕,๐๐๐ บาท

คดี ๒ ผู้เฒ่าตัดไม้พะยูนในที่ดินตัวเอง กองทุนยุติธรรมได้อนุมัติให้ความช่วยเหลือ นายทองสุข พันชมภู อายุ ๘๐ ปี และนายเดิน จันทกล อายุ ๗๐ ปี ที่ถูกดำเนินคดีข้อหาตัดไม้พะยูนในที่นาของตัวเอง จังหวัดมหาสารคาม โดยกองทุนยุติธรรมจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินคดีตั้งแต่ค่าปล่อยตัวชั่วคราว และค่าจ้างทนายความในการดำเนินคดี

๓.๑.๓ ขั้นตอนการขอรับการเยียวยาทางกฎหมายจากกองทุนยุติธรรม^{๑๒๑}

๑. ยื่นคำขอ ผู้ขอรับความช่วยเหลืออาจยื่นคำขอด้วยตนเอง หรือผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ สามี หรือภริยาที่จดทะเบียนสมรสเป็นผู้ยื่นคำขอแทน หรือผู้ขอรับความช่วยเหลืออาจมอบอำนาจให้บุคคลใดเป็นผู้ยื่นคำขอ ณ สำนักงานกองทุนยุติธรรม หรือสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ๗๖ จังหวัด แทนก็ได้ หรือโดยวิธีการส่งคำขอทางไปรษณีย์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

กรณีผู้ยื่นคำขอเป็นผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี

หากผู้ยื่นคำขอเป็นสามี หรือภริยาที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน ญาติ ไกลชิด ผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้างของบุคคลดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่จัดทำเอกสารมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือต่อไป

๒. แจ้งปัญหาหรือข้อเท็จจริง แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่รับคำขอ โดยมอบหลักฐานเอกสาร ให้เจ้าหน้าที่เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือ เมื่อเจ้าหน้าที่รับคำขอแล้ว เห็นว่าเอกสารหลักฐานที่จำเป็นต้องประกอบการพิจารณายังไม่ครบถ้วน เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบเพื่อดำเนินการส่งเอกสารหลักฐานให้ครบถ้วนต่อไป

๓. เจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษา เกี่ยวกับปัญหาข้อพิพาท กฎหมาย การดำเนินคดีและสิทธิหน้าที่ตามกฎหมาย

๔. เจ้าหน้าที่กลั่นกรองคำขอรับความช่วยเหลือ ส่งต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง มอบหมายเจ้าหน้าที่กองทุนยุติธรรมดำเนินการตามข้อ ๕ กรณีที่ผู้ขอรับความช่วยเหลือยื่นคำขอผ่านส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม หรือส่วนราชการอื่น เมื่อส่วนราชการนั้นได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแล้ว ให้นำส่งสำนักงานเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป^{๑๒๒}

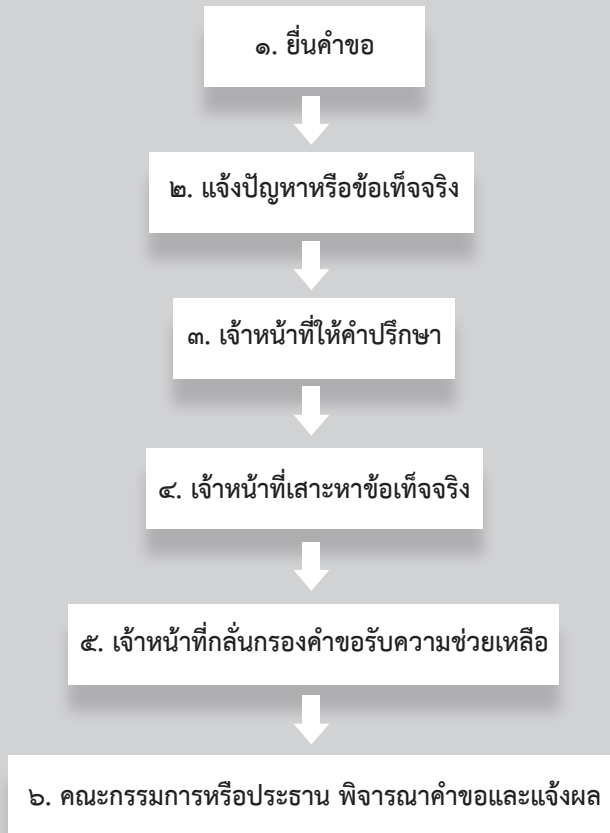
๕. เจ้าหน้าที่เสาะหาข้อเท็จจริง เอกสารหลักฐานเพิ่มเติม เช่น สอบปากคำบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ลงพื้นที่จริงเพื่อเก็บข้อมูล ตรวจสอบความประพฤติของผู้ขอรับความช่วยเหลือ

๖. คณะกรรมการหรือประธานพิจารณาคำขอและแจ้งผล ผู้ขอรับความช่วยเหลือจะทราบภายใน ๗ วันหลังจากวันพิจารณา

^{๑๒๑} โปรดดู ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม.

^{๑๒๒} สำนักงานกองทุนยุติธรรม หรือหน่วยงานในจังหวัดที่สังกัดกระทรวงยุติธรรมที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมาย.

ขั้นตอนการขอรับการเยียวยาทางกฎหมายจากกองทุนยุติธรรม

๓.๑.๔ เอกสาร

ในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมผู้ขอรับความช่วยเหลือจะต้องแนบเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้มาพร้อมกับคำขอเพื่อประกอบการพิจารณานั้นด้วย

- ๑.) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ๒.) สำเนาทะเบียนบ้าน
- ๓.) สำเนาใบเปลี่ยนชื่อ สกุล (ถ้ามี)
- ๔.) หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี)
- ๕.) สำเนาบันทนาการจับกุม
- ๖.) สำเนาบันทกึ่งคำให้การ
- ๗.) สำเนาคำร้องขอฝากขัง
- ๘.) สำเนาคำฟ้องศาลชั้นต้น อุทธรณ์ ฎีกา
- ๙.) สำเนาคำพิพากษาศาลชั้นต้น อุทธรณ์ ฎีกา

๓.๑.๕ ระยะเวลา

ในกรณีผู้ขอรับความช่วยเหลือยื่นคำขอซึ่งเป็นการเรียกร้องอันเกิดจากกรณีถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือกรณีได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ยื่นคำขอภายในสองปี นับแต่วันที่ผู้ขอรับความช่วยเหลือรู้ถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น^{๑๒๓}

^{๑๒๓} ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๖.

๓.๑.๖ ช่องทางติดต่อการขอรับบริการเยียวยาจากกองทุนยุติธรรม

ประชาชนสามารถขอรับบริการ (ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือ) ทางช่องทางดังนี้

๑.ติดต่อขอรับบริการด้วยตัวเอง ณ สำนักงานกองทุนยุติธรรม กลุ่มงานช่วยเหลือประชาชน

โทร. ๐-๒๕๐๒-๖๓๑๘,๐-๒๕๐๒-๖๒๔๖,๐-๒๕๐๒-๖๗๕๒ โทรสาร ๐-๒๕๐๒-๖๙๐๕

e-mail: legalaid.jfo@gmail.com หรือ สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ๗๖ จังหวัด

ภาคเหนือ ๙ จังหวัด

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดเชียงใหม่

บริเวณศูนย์ราชการจังหวัดเชียงใหม่

ถนนโชตนา ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

โทร. ๐๕๓-๑๑๒-๓๑๔-๕

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดเชียงราย

อาคารศาลากลางจังหวัด(หลังใหม่) ชั้น ๑ ถนนแม่ฟ้าหลวง ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ๕๗๑๐๐

โทร. ๐๕๓-๑๕๐-๑๙๐

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดลำปาง

เลขที่ ๕๐๒-๕๐๖ ถนนมิตรประชา ตำบลสบตุ๋ย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ๕๒๑๐๐

โทร. ๐๕๔-๒๒๗-๗๖๘

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดลำพูน

เลขที่ ๑๕๙/๗ หมู่ ๑๐ ตรงข้ามสถานีขนส่งจังหวัด ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐

โทร. ๐๕๓-๕๒๕-๕๑๐

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เลขที่ ๙/๔ โครงการแม่ฮ่องสอนพลาซ่า ซอย ๕ ถนนขุนลุมประพาส

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕๘๐๐๐

โทร. ๐๕๓-๖๑๒-๐๗๗

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดน่าน

เลขที่ ๗/๗๐ ถนนเจ้าฟ้า ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐

โทร. ๐๕๔-๗๗๕-๘๒๐

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดพะเยา

อาคารศาลากลางจังหวัด (หลังเก่า) ชั้น ๒ ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

โทร. ๐๕๔-๔๔๙-๗๐๖

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดแพร่

อาคารฝักวิชาชีพ เรือนจำจังหวัด

เลขที่ ๒๐ ถนนไชยบูรณ์ ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐

โทร. ๐๕๔-๕๒๒-๕๒๘

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดอุดรดิตถ์

อาคารบูรณาการกระทรวงยุติธรรม อุดรดิตถ์

เลขที่ ๘ ถนนศรีสุนีย์ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

โทร. ๐๕๕-๘๓๐-๘๓๒-๓

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒๐ จังหวัด

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ

อาคารศูนย์ราชการ

ชั้น ๓ ถนนชยางกูร ตำบลโนนหนามแท่ง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ๓๔๐๐๐

โทร. ๐๔๕-๕๒๓-๑๗๑-๒

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดบึงกาฬ

ศาลากลางจังหวัดบึงกาฬ ชั้น ๔ ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ๓๘๐๐๐

โทร. ๐๔๒-๔๙๒-๕๑๔

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดบุรีรัมย์

อาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (ตรงข้ามไปรษณีย์บุรีรัมย์)

ถนนอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

โทร. ๐๔๔-๖๐๒-๓๐๙

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดชัยภูมิ

เลขที่ ๙/๙-๑๐ หมู่ ๖ ถนนชัยภูมิ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๐๐๐

โทร. ๐๔๔-๘๑๓-๔๕๒

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์
ศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์(หลังเก่า) ชั้น ๑ ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทร. ๐๔๓-๘๑๖-๔๐๓

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดขอนแก่น
ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น
ชั้น ๕ ถนนศูนย์ราชการ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร. ๐๔๓-๒๔๓-๗๐๗

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดเลย
ที่ว่าการอำเภอเมืองเลย ชั้น ๑ หมู่ ๑ ถนนจรูญศรี ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐๔๒-๘๑๔-๗๓๗

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดมหาสารคาม
ถนนศรีสวัสดิ์ดำเนิน ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๐๐๐
โทร. ๐๔๓-๗๒๒-๐๗๗

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดมุกดาหาร
ซอยค่ายลูกเสือ ถนนพิพนมเขต ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ๔๙๐๐๐
โทร. ๐๔๒-๖๑๔-๔๐๑

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดนครพนม
เลขที่ ๓๙๔ ถนนอภิบาลบัญชา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ๔๘๐๐๐
โทร. ๐๔๒-๕๑๑-๘๒๓

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดนครราชสีมา
เลขที่ ๑๘๔๔/๗-๘ ถนนร่วมแจ้งไชย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๐๐๐
โทร. ๐๔๔-๓๕๓-๙๕๕

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดหนองบัวลำภู
อาคารบูรณาการกระทรวงยุติธรรมจังหวัดหนองบัวลำภู
เลขที่ ๖๕/๑๕ หมู่ ๒ ตำบลลำภู อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ๓๙๐๐๐
โทร. ๐๔๒-๓๗๘-๔๐๕

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดหนองคาย
ศาลากลางจังหวัดชั้น
๓ ถนนมิตรภาพ ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ๔๓๐๐๐
โทร. ๐๔๒-๔๑๓-๗๗๔

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด
ศาลากลางจังหวัด (หลังเก่า)
ชั้น ๒ ถนนเทวาทิบาล ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐๔๓-๕๑๓-๒๓๓

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสกลนคร
เลขที่ ๑๙๐๓ ถนนศูนย์ราชการ ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ๔๗๐๐๐
โทร. ๐๔๒-๗๑๓-๔๐๐

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดศรีสะเกษ
ที่ว่าการอำเภอเมืองศรีสะเกษชั้น ๓ ตำบลเมืองเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐
โทร. ๐๔๕-๖๔๓-๖๕๗-๘

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสุรินทร์
อาคารบูรณาการกระทรวงยุติธรรม ชั้น ๑ เลขที่ ๗๙๙ หมู่ ๒๐
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๐๐๐
โทร. ๐๔๔-๐๔๐-๙๑๔-๕

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดอุบลราชธานี
ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี ชั้น ๔
ถนนแจ้งสนิท ตำบลจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
โทร. ๐๔๕-๓๔๔-๕๘๕

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดอุดรธานี
อาคารบูรณาการกระทรวงยุติธรรม
เลขที่ ๗๕ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ๔๑๐๐๐
โทร. ๐๔๒-๒๔๙-๓๔๕

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดยโสธร
อาคารหน้าศาลากลาง หลังใหม่ ถนนแจ้งสนิท ตำบลในเมือง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ๓๕๐๐๐
โทร. ๐๔๕-๗๑๑-๒๑๔

ภาคกลาง ๒๑ จังหวัด

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดอ่างทอง
เลขที่ ๓๗/๒๕ หมู่ ๒ ตำบลศาลาแดง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๐๐๐
โทร. ๐๓๕-๖๑๕-๗๘๗-๘

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดชัยนาท
อาคารศาลาประชาคม ชั้น ๒ ถนนพรหมประเสริฐ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐
โทร. ๐๕๖-๔๑๑-๙๒๘

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดกำแพงเพชร
ที่ว่าการอำเภอกำแพงเพชร ชั้น ๒ ถนนปิ่นดำริห์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ๖๒๐๐๐
โทร. ๐๕๕-๗๑๓-๙๔๐-๑

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดลพบุรี
อาคารบูรณาการกระทรวงยุติธรรมจังหวัดลพบุรี
ชั้น ๒ เลขที่ ๑๑๘ ถนนสีดา ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ๑๕๐๐๐
โทร. ๐๓๖-๗๘๒-๒๐๖-๗

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดนครนายก
๑๖๑/๓ ซ.ชลประสิทธิ์ ๑๓ ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐
โทร. ๐๓๗-๓๑๕-๐๐๒

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดนครปฐม
เลขที่ ๘๙๘/๑๐ ถนนเพชรเกษม ตำบลห้วยจรเข้ม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ๗๓๐๐๐
โทร. ๐๓๔-๒๑๓-๑๖๙

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดนครสวรรค์
เลขที่ ๔/๓๔ หมู่ที่ ๕ ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐
โทร. ๐๕๖-๘๘๒-๐๓๗

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดนนทบุรี
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ชั้น ๒
ถนนรัตนธิเบศร์ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
โทร. ๐-๒๕๘๙-๐๔๘๑ ต่อ ๑๔๑

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดปทุมธานี
ศาลากลางจังหวัด ชั้น ๒ (หลังเก่า)
ถนนปทุมธานี-สามโคก ตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ๑๒๐๐๐
โทร. ๐-๒๕๘๑-๓๙๙๐

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์
เลขที่ ๓๒๙/๑๘ ถนนสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐
โทร. ๐๕๖-๗๒๐-๖๘๘

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดพิจิตร
บริเวณทางเข้าที่ว่าการอำเภอเมืองพิจิตร
ถนนศรีมาลา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ๖๖๐๐๐
โทร. ๐๕๖-๖๑๕-๗๔๓

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดพิษณุโลก
เลขที่ ๘๙/๑-๒ หมู่๑๒ ถนนบรมไตรโลกนารถ ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐
โทร. ๐๕๕-๒๕๓-๔๒๐

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
เลขที่ ๙/๒๕ หมู่ ๓ ตำบลคลองสวนพลู อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐
โทร. ๐๓๕-๗๐๘-๓๘๗-๘

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสมุทรปราการ
อาคารสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสมุทรปราการ
เลขที่ ๕๙๖ ชั้น ๒ หมู่ ๕ ตำบลบางปูใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๘๐
โทร. ๐๒๗-๐๗๗-๘๑๑-๑๒ ต่อ ๑๕

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสมุทรสาคร
เลขที่ ๙๒๓/๕๘๘ ชั้น ๓ ถนนท่าปรัง ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๐๐๐
โทร. ๐๓๔-๔๒๕-๒๓๖

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม
อาคารบูรณาการกระทรวงยุติธรรม
ชั้น ๑ เลขที่ ๒๑๒ หมู่ ๓ ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐
โทร. ๐๓๔-๗๑๘-๔๒๐-๑

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสระบุรี
เลขที่ ๒ ซอย ๑๗ ถนนพหลโยธิน ตำบลปากเพรียว อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ๑๘๒๔๐
โทร. ๐๓๖-๒๑๓-๑๕๘-๘

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสิงห์บุรี
อาคารศรีประมงค์
เลขที่ ๒๕๙/๖ หมู่ ๗ ถนนสิงห์บุรี-บางระจัน ตำบลบางมัญ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ๑๖๐๐๐
โทร. ๐๓๖-๕๒๓-๗๕๕-๖

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสุโขทัย
ศาลากลางจังหวัดสุโขทัย อาคาร ๑ ชั้น ๑ ตำบลธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ๖๔๐๐๐
โทร. ๐๕๕-๖๑๓-๔๘๓

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี
เลขที่ ๑๔๔/๒๓-๒๕ ถนนมัลลย์แมน ตำบลรั้วใหญ่ อเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๐๐๑
โทร. ๐๓๕-๕๒๔-๑๒๖

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดอุทัยธานี
เลขที่ ๒๓ ถนนศรีอุทัย ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ๖๑๐๐๐
โทร. ๐๕๖-๕๗๑-๓๓๖

ภาคตะวันออก ๗ จังหวัด
สำนักงานยุติธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา
เลขที่ ๖๖/๑ ถนนยุทธดำเนิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐๐
โทร. ๐๓๘-๕๑๔-๓๗๕

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดจันทบุรี
เลขที่ ๑๓/๑ ถนนทางหลวง ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐
โทร. ๐๓๙-๓๐๒-๔๘๐

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดชลบุรี
เลขที่ ๐๗๘/๑๘๘ หมู่ ๓ ถนนพระยาสุรจา ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๐๐๐
โทร. ๐๓๘-๔๖๗-๗๙๓-๔

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดปราจีนบุรี
เลขที่ ๗๐๒ ถนนปราจีนอนุสรณ์ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๐๐๐
โทร. ๐๓๗-๓๒๑-๒๐๘

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดระยอง
ศูนย์ราชการจังหวัดระยอง
ถนนสุขุมวิทเนินพระ ตำบลเนินพระ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ๒๑๑๕๐
โทร. ๐๓๘-๖๙๔-๔๖๒ และ ๐๓๘-๖๙๔-๖๑๖

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสระแก้ว
อาคารหอประชุมปางสีดา ชั้น ๒ ศูนย์ราชการ ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ๒๗๐๐๐
โทร. ๐๓๗-๔๒๕-๓๒๐

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดตราด
เลขที่ ๑๑๓๓ หมู่ ๑ ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมือง จังหวัดตราด ๒๓๐๐๐
โทร. ๐๓๙-๕๒๔-๐๓๑

ภาคตะวันตก ๕ จังหวัด

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

ศาลากลางจังหวัดกาญจนบุรี

ชั้น ๒ (หลังเก่า) ตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๐๐๐

โทร. ๐๓๔-๕๑๐-๓๔๒

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดเพชรบุรี

เลขที่ ๖๘๐/๕๓-๕๔ หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๐๐๐

โทร. ๐๓๒-๔๐๒-๕๙๐

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ศาลากลางจังหวัด(หลังเก่า)

ชั้น ๒ ถนนสละชีพ ตำบลประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐

โทร. ๐๓๒-๖๐๑-๓๒๖

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดราชบุรี

เลขที่ ๒๐๖/๑ ถนนรถไฟ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๗๐๐๐๐

โทร. ๐๓๒-๓๒๒-๖๔๗

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดตาก

อาคารศาลากลางจังหวัด(หลังเก่า) ชั้น ๒ ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดตาก ๖๓๐๐๐

โทร. ๐๕๕-๕๑๖-๙๙๖

ภาคใต้ ๑๔ จังหวัด

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดชุมพร

ศาลากลางจังหวัดชุมพร ชั้น ๔ ถนนไตรรัตน์ ตำบลนาชะอัง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ๘๖๐๐๐

โทร. ๐๗๗-๕๑๒-๑๖๔

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดกระบี่

อาคารศาลากลางหลังเก่าชั้น ๒

เลขที่ ๕ ถนนอุตรกิจ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ๘๑๐๐๐

โทร. ๐๗๕-๖๒๔-๕๕๑-๒

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

เลขที่ ๒๕๙ ถนนเทวบุรี ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

โทร. ๐๗๕-๓๔๔-๖๓๓

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดนราธิวาส

เลขที่ ๑๕๖ ถนนสุริยะประดิษฐ์ ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ๙๖๐๐๐

โทร. ๐๗๓-๕๓๑-๒๓๔

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดปัตตานี

เลขที่ ๔๙/๗ ถนนกะลาพอ ตำบลจะบังติกอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๔๐๐๐

โทร. ๐๗๓-๓๓๔-๐๓๑-๒

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดพังงา

เลขที่ ๔/๒ ถนนเจริญราษฎร์ ตำบลท้ายช้าง อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ๘๒๐๐๐

โทร. ๐๗๖-๔๘๑-๘๒๐

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดพัทลุง

เลขที่ ๒๕ ถนนช่วยทุขราษฎร์ ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ๙๓๐๐๐

โทร. ๐๗๔-๖๑๖-๒๔๑

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดภูเก็ต

เลขที่ ๒๒/๒๙-๓๐ ถนนหลวงพ่อวัดฉลอง ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ๘๓๐๐๐

โทร. ๐๗๖-๒๑๕-๘๕๐ และ ๐๗๖-๒๑๕-๙๕๗

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดระนอง

เลขที่ ๓๔๙ ถนนเรือนราษฎร์ ตำบลเขานิเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ๘๕๐๐๐

โทร. ๐๗๗-๘๒๕-๔๔๕-๖

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสตูล
ศาลากลางจังหวัดสตูล(หลังใหม่) ชั้น ๑
ถนนสตูลธานี ตำบลพิมาน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ๙๑๐๐๐
โทร. ๐๗๔-๗๒๓-๐๓๒

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสงขลา
ศาลากลางจังหวัดสงขลา (หลังเก่า) ชั้น ๑
ถนนราชดำเนิน ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐
โทร. ๐๗๔-๓๐๗-๒๔๐

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี
อาคารสำนักงานยุติธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ชั้น ๒ ถนนดอนนก ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๐๐๐
โทร. ๐๗๗-๒๘๕-๑๗๓-๔

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดตรัง
อาคารพุทธคุณพาหุศาลากลางจังหวัดตรัง
ถนนพระราม ๖ ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ๙๒๐๐๐
โทร. ๐๗๕-๒๑๔-๕๖๒

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดยะลา
อาคารศาลากลางจังหวัด(หลังเก่า) ชั้น ๑ ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ๙๕๐๐๐
โทร. ๐๗๓-๒๒๒-๖๒๔

๒. ยื่นคำขอออนไลน์ผ่านเว็บไซต์กองทุนยุติธรรม ที่ <http://www.jfo.moj.go.th>

๓. ทางไปรษณีย์ โดยส่งคำขอมาตามที่อยู่ สำนักงานกองทุนยุติธรรม กรุงเทพมหานคร ๙๙/๔๒ หมู่ ๔ ชั้น ๒๒ อาคารซอฟต์แวร์ปาร์ค ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลคลองเกลือ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๓.๒ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

๓.๒.๑ สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาในการที่จะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐ

ผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐจะต้องเป็นผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ กล่าวคือ “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือร่างกาย หรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น”^{๑๒๔} และ “การเรียกร้อง หรือ การได้มาซึ่งสิทธิ หรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิ หรือประโยชน์ที่ผู้เสียหาย หรือจำเลยพึงได้ตามกฎหมายอื่น”^{๑๒๕} หมายความว่า ผู้เสียหายดังกล่าวยังอาจมีสิทธิได้รับประโยชน์จากกฎหมายอื่นได้อีก สำหรับฐานความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหายอันจะทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนได้ต้องเป็นความผิดตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัตินี้^{๑๒๖}

ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายจะขอรับได้นั้น มี ๔ ประเภท^{๑๒๗} ได้แก่

- ๑.) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ
- ๒.) ค่าตอบแทนในกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย
- ๓.) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ
- ๔.) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

^{๑๒๔} พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓.

^{๑๒๕} พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕.

^{๑๒๖} โปรดดู รายการท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔.

^{๑๒๗} ดู กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๒.

ทั้งนี้ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายจะได้รับอย่างน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิดและสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายพึงได้รับรวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วยจำนวนค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิจะได้รับจากรัฐ^{๑๒๘} มีดังนี้

๑.) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน สี่หมื่นบาท

๒.) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน สองหมื่นบาท

๓.) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดที่ประกอบกิจการงาน ณ วันที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติ

๔.) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นนอกจาก ๑.) ๒.) และ ๓.) ให้จ่ายเป็นเงิน ตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินห้าหมื่นบาท ค่าตอบแทนตาม ๑.) และ ๒) ให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกินหนึ่งพันบาท

ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายจะได้รับค่าตอบแทน ดังนี้

๑.) ค่าตอบแทนสามหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท

๒.) ค่าจัดการศพสองหมื่นบาท

๓.) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูไม่เกินสี่หมื่นบาท^{๑๒๙}

๔.) ค่าเสียหายอื่นนอกจาก ๑.) - ๓.) ให้จ่ายตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสี่หมื่นบาท^{๑๓๐}

ค่าตอบแทนตามที่กล่าวมานี้ หากปรากฏในภายหลังว่า เหตุตามที่อ้างมาขอรับนั้นไม่เป็นความผิดอาญาหรือไม่ได้มีการกระทำตามที่กล่าวอ้าง ผู้เสียหายจะต้องคืนค่าตอบแทนที่รับไปแก่กระทรวงยุติธรรม

ตัวอย่าง

นาย ก ถูกนาย ข ใช้ปืนยิงจนเสียชีวิต นาย ก เป็นผู้เสียหายและถึงแก่ความตาย ทายาท นาย ก มีสิทธิขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ได้แก่ ค่าตอบแทนตั้งแต่สามหมื่นบาทแต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท ค่าจัดการศพสองหมื่นบาทและค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูไม่เกินสี่หมื่นบาท เป็นต้น

^{๑๒๘} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๑๘.

^{๑๒๙} กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๓.

^{๑๓๐} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๒๐.

๓.๒.๒ สิทธิของจำเลยในคดีอาญาในการที่จะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐ

จำเลย คือ บุคคลที่ถูกฟ้องคดีต่อศาลว่าได้เป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งจำเลยที่จะมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐจะต้องเป็นผู้ที่ถูกดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลว่าได้เป็นผู้กระทำความผิดอาญาโดยพนักงานอัยการและถูกคุมขังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล และศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด จำเลยจึงมีสิทธิจะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐ และการที่จำเลยได้รับค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายจากรัฐไปแล้วก็ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่จำเลยจะพึงได้ตามกฎหมายอื่น ซึ่งสิทธินี้มีได้เฉพาะในกรณีที่จำเลยถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการเท่านั้น

สำหรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จำเลยจะขอรับได้นั้นมี ๖ ประเภท^{๓๓๑} ดังนี้

- ๑.) ค่าทดแทนการถูกคุมขัง โดยคำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขัง ในอัตราวันละห้าร้อยบาท
- ๒.) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลรวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย และจิตใจหากว่าความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี
- ๓.) ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตาย และความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี
- ๔.) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี
- ๕.) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี
- ๖.) ค่าทดแทนกรณีขอให้ศาลคืนสิทธิที่เสียไปอันเป็นผลโดยตรงจากคำพิพากษาแต่ไม่สามารถคืนสิทธินั้นได้

^{๓๓๑} กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๔.

ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดอัตราการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย^{๓๓๒} ดังนี้

- ๑.) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินสี่หมื่นบาท หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี
- ๒.) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินห้าหมื่นบาท หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี
- ๓.) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดีให้จ่ายในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดที่ประกอบกิจการ ณ วันที่ไม่สามารถประกอบกิจการได้นับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติ
- ๔.) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี^{๓๓๓}
  - ▶ ค่าทนายความ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินอัตราที่กำหนดในตารางท้ายกฎกระทรวงนี้^{๓๓๔}
  - ▶ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการดำเนินคดี ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตาม ๑.) และ ๒.) ให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกินหนึ่งพันบาท

^{๓๓๒} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๑๘.

^{๓๓๓} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๒๒.

^{๓๓๔} คดีประเภทที่ ๑ คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต อัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๘,๐๐๐ บาท อัตราขั้นสูงเรื่องละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท
คดีประเภทที่ ๒ คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปแต่ไม่ถึงประหารชีวิต และให้รวมถึงคดีอาญาที่มีความผิดหลายกรรมหลายกระทง ซึ่งแต่ละกระทงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปีแต่เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว เกินกว่าสิบปีขึ้นไปด้วยอัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๖,๐๐๐ บาท อัตราขั้นสูงเรื่องละ ๗๕,๐๐๐ บาท

คดีประเภทที่ ๓ คดีอื่นนอกจากคดีในประเภทที่ ๑ หรือประเภทที่ ๒ อัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๔,๐๐๐ บาท อัตราขั้นสูงเรื่องละ ๕๐,๐๐๐ บาท.

ในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตายให้จ่ายค่าทดแทนแก่จำเลย ดังนี้

- ๑.) ค่าทดแทนจ่ายเป็นเงินจำนวนหนึ่งแสนบาท
- ๒.) ค่าจัดการศพจ่ายสองหมื่นบาท
- ๓.) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูให้จ่ายไม่เกินสี่หมื่นบาท
- ๔.) ค่าเสียหายอื่นนอกจาก ๑.) ๒.) และ ๓.) ให้จ่ายตามที่คณะกรรมการเห็นสมควรแต่ไม่เกินสี่หมื่นบาท^{๑๓๕}

ตัวอย่าง

เมื่อถูกพนักงานอัยการฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังในระหว่างที่ศาลพิจารณาคดีต่อมาปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยไม่ได้ กระทำผิด มีการถอนฟ้องระหว่างการพิจารณาคดีหรือศาลพิจารณาแล้วว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏ จำเลยไม่ได้กระทำความผิดและมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลยให้ปฏิบัติดังนี้

๑. ติดต่อเจ้าพนักงานที่อ่านคำพิพากษาเพื่อขอคัดสำเนาเอกสาร โดยให้เจ้าหน้าที่รับรองสำเนาถูกต้อง ดังนี้
  - สำเนาคำพิพากษาของศาลทุกศาลที่มีคำพิพากษา
  - สำเนาหมายขัง หมายจำคุกและหมายปล่อย
  - สำเนาใบแต่งตั้งนายความ
  - หนังสือรับรองคดีถึงที่สุด

๒. สำเนาหนังสือว่าจ้างความกรณีที่ไม่ใช่ทนายขอแรง

๓. รวบรวมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

๔. ยื่นคำขอรับเงินค่าทดแทนภายใน ๑ ปี นับจากวันที่ศาลอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือศาลมีคำพิพากษาคดีถึงที่สุด

^{๑๓๕} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๒๒.

๓.๒.๓ ขั้นตอนและวิธีการในการขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่าย

๑. ให้ผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการ ณ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ตามแบบที่สำนักงานกำหนด ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด หรือวันที่ศาลได้มีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง เพราะปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือวันที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้นว่าเป็นข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด แล้วแต่กรณี^{๑๓๖}

๒. ในกรณีที่ผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือไม่สามารถยื่น คำขอด้วยตนเองได้ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาล ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี หรือภรรยา หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาท ซึ่งได้รับความเสียหายแล้วแต่กรณีอาจยื่นคำขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายแทนได้ ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด^{๑๓๗}

^{๑๓๖} พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๒.

^{๑๓๗} พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๓.

๓.๒.๔ เอกสาร

กรณีผู้เสียหาย ผู้เสียหายต้องยื่นเอกสารดังต่อไปนี้ต่อเจ้าหน้าที่ในกรณีขอรับค่าตอบแทน

- ๑.) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ ของผู้เสียหายและผู้ยื่นคำขอ
- ๒.) สำเนาทะเบียนบ้านของผู้เสียหายและผู้ยื่นคำขอ
- ๓.) สำเนาทะเบียนสมรส
- ๔.) สำเนาสูติบัตร
- ๕.) สำเนาใบเปลี่ยนชื่อสกุล (ถ้ามี)
- ๖.) หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี)
- ๗.) หนังสือให้ความยินยอมของทายาทอื่นในการยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายกรณีมีทายาทผู้มีสิทธิยื่นคำขอในกรณีเดียวกันหลายคน
- ๘.) ใบเสร็จค่ารักษาพยาบาล
- ๙.) สำเนาใบรับรองแพทย์
- ๑๐.) รายงานการสอบสวนของสถานีตำรวจและบันทึกประจำวันการแจ้งความ
- ๑๑.) สำเนาใบมรณะบัตร กรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย
- ๑๒.) สำเนาใบชันสูตรแพทย์ หรือใบชันสูตรพลิกศพ
- ๑๓.) หลักฐานการมีรายได้ในกรณีประกอบอาชีพ
- ๑๔.) หลักฐานการได้รับชดใช้ค่าเสียหายจากหน่วยงานอื่น

กรณีจำเลย จำเลยต้องยื่นเอกสารดังต่อไปนี้ต่อเจ้าหน้าที่ในกรณีขอรับค่าทดแทน และค่าใช้จ่าย

- ๑.) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐของผู้เสียหายและผู้ยื่นคำขอ
- ๒.) สำเนาทะเบียนบ้านของผู้เสียหายและผู้ยื่นคำขอ
- ๓.) สำเนาทะเบียนสมรส
- ๔.) สำเนาสูติบัตร
- ๕.) สำเนาใบเปลี่ยนชื่อสกุล (ถ้ามี)
- ๖.) หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี)
- ๗.) หนังสือให้ความยินยอมของทายาทอื่นในการยื่นคำขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยในคดีอาญากรณีมีทายาทผู้มีสิทธิยื่นคำขอในกรณีเดียวกันหลายคน
- ๘.) ใบเสร็จค่ารักษาพยาบาลและอื่นๆ ถ้ามี
- ๙.) สำเนาใบรับรองแพทย์
- ๑๐.) คำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดนั้นและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี
- ๑๑.) หมายขังและหมายปล่อย
- ๑๒.) หนังสือรับรองคำพิพากษาถึงที่สุด
- ๑๓.) สัญญาจ้างว่าความหรือหนังสือรับรองว่าจ้างว่าความ
- ๑๔.) สำเนาใบแต่งตั้งนาย (รับรองโดยเจ้าหน้าที่ศาล)
- ๑๕.) สำเนาใบมรณะบัตร (กรณีจำเลยถึงแก่ความตาย)
- ๑๖.) สำเนาใบชันสูตรแพทย์
- ๑๗.) หลักฐานการมีรายได้
- ๑๘.) หลักฐานการได้รับชดใช้ค่าเสียหายจากทางอื่น

๓.๒.๕ ช่องทางการติดต่อขอรับบริการ

ผู้เสียหาย หรือจำเลยสามารถติดต่อเพื่อขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายได้ที่สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญากรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๓ ชั้น ๒ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ ๐-๒๑๔๑-๒๘๓๘-๔๔ โทรสาร ๐-๒๑๔๓-๙๖๖๕-๘ ส่วนภูมิภาคติดต่อที่สถานียุติธรรมตั้งอยู่ ณ สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศ

๓.๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้นิยามความหมายของ “พยาน” ไว้ว่า ผู้กล่าวหา ผู้เสียหาย ผู้ทำคำร้อง ผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ ผู้ให้ถ้อยคำ หรือผู้ที่แจ้งเบาะแส ซึ่งจะมาให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริง เบาะแส หรือข้อมูลใดเกี่ยวกับการทุจริตในภาครัฐ หรือข้อมูลอื่นอันเป็นประโยชน์ในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และให้หมายความรวมถึงบุคคลหรือผู้ถูก กล่าวหาซึ่งได้รับการกักไว้เป็นพยานด้วย

ในกระบวนการยุติธรรมคดีอาญาเป็นคดีที่ต้องค้นหาความจริงด้วยการพิสูจน์ประจักษ์พยานหลักฐานต่างๆ^{๑๑๔} โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ค่าให้การของพยานบุคคล แต่เนื่องจากในบางกรณีผู้กระทำผิด เป็นผู้มือทธิพล ทำให้ไม่มีใครกล้ามาเป็นพยาน เพราะเกรงจะเกิดภัยอันตรายกับตนเองและบุคคลใกล้ชิดกระบวนการยุติธรรมจึงไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ ฉะนั้นรัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่คุ้มครองพยานในคดีอาญาให้ได้รับความปลอดภัย ตลอดจนผู้ที่มีความใกล้ชิดกับพยาน เช่น พ่อแม่ สามี ภรรยา หรือบุตรของพยานให้ได้รับความปลอดภัยด้วย และกำหนดให้มีค่าตอบแทนตามสมควร เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และพัฒนากระบวนการยุติธรรมของไทย

สิทธิของพยานในคดีอาญา ตามตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ มีดังนี้

- ๑.) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยเมื่อถูกคุกคามในฐานะพยานในคดีอาญา รวมถึงผู้ใกล้ชิดของพยานในคดีอาญา
- ๒.) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม
- ๓.) สิทธิที่จะได้รับเงินค่าตอบแทนจากการมาให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสอบสวน หรือเบิกความต่อศาล
- ๔.) สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียง ทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากการเป็นพยานในคดีอาญา
- ๕.) สิทธิที่จะได้รับเงินค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

^{๑๑๔} ธานี สิงหนาท, คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา,(พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, กรุงเทพฯ : กรุงเทพฯสยามพับลิชชิง, ๒๕๕๘) หน้า ๓๕๕-๓๖๒.

๓.๓.๑ มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยาน

การยื่นคำร้อง กรณีพยานในคดีอาญาได้รับการข่มขู่คุกคามพยานสามารถที่จะร้องขอใช้ มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยานตามกฎหมายคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้ที่ สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม หรือ สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ การสั่งใช้มาตรการทั่วไป มี ๒ กรณี

๑.) กรณีประสานการส่งต่อให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือหน่วยงานอื่น การดำเนินการใดๆ ให้เป็นไปตามระเบียบของหน่วยงานนั้นๆ โดยสำนักงานคุ้มครองพยาน จะสนับสนุนงบประมาณ และประสานการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด

๒.) กรณีสำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเอง อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีอำนาจ สั่งใช้หรือไม่ใช้มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยาน

การดำเนินการคุ้มครองพยาน กรณีอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพสั่งใช้มาตรการ ทั่วไป สำนักงานคุ้มครองพยานจะกำหนดมาตรการการคุ้มครองให้กับพยานตามความเหมาะสม แก่สถานะภาพของพยาน ลักษณะความร้ายแรงของคดี โดยมาตรการการคุ้มครองพยานที่ดำเนินการ ในปัจจุบัน อาทิ การจัดเจ้าหน้าที่คุ้มครอง การนำพยานไปอยู่ที่ปลอดภัย การย้ายที่อยู่ เป็นต้น

การอุทธรณ์ กรณีอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีคำสั่งไม่รับคำร้อง ถ้าหาก ผู้รับคำสั่งไม่พอใจ ก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้น โดยยื่นอุทธรณ์ได้ที่ศาลยุติธรรมชั้นต้น ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

๓.๓.๒ มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานเป็นมาตรการคุ้มครองที่ยกระดับความสำคัญ ของการคุ้มครองความปลอดภัยให้กับพยาน โดยคดีที่จะร้องขอรับเกี่ยวกับการคุ้มครอง จะต้องเป็นคดีตามที่กฎหมายคุ้มครองพยานกำหนดไว้และต้องพิจารณาถึงความร้ายแรง แห่งคดีและการกระทำผิด ที่มีลักษณะเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายอาชญากรรม กระทบต่อความสงบ และความมั่นคงแห่งรัฐ

ขั้นตอนการดำเนินการยื่นคำร้อง

กรณีปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุสงสัยว่าพยานในคดีอาญาจะไม่ได้รับความปลอดภัย บุคคล ดังต่อไปนี้ สามารถยื่นคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

- ๑.) พยานหรือผู้รับมอบอำนาจจากพยาน
- ๒.) บุคคลซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องกับพยาน
- ๓.) พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวน สอบสวน คดีอาญา
- ๔.) พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา

การสั่งใช้มาตรการพิเศษ เมื่อคำร้องขอรับการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ให้มีอำนาจสั่งการให้ใช้หรือไม่ให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

ดำเนินการคุ้มครองพยาน สำนักงานคุ้มครองพยานหรือหน่วยงานที่ร้องขอจะกำหนด มาตรการคุ้มครองพยานภายใต้ความเหมาะสมแก่สถานภาพพยาน ลักษณะและความร้ายแรง ของคดี โดยกำหนดมาตรการคุ้มครองและช่วยเหลือ เช่น การจัดเจ้าหน้าที่คุ้มครอง การย้าย ที่อยู่ การจ่ายค่าเลี้ยงชีพ เป็นต้น

การอุทธรณ์กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีคำสั่งไม่รับคำร้อง หากผู้ได้รับคำสั่งไม่พอใจคำสั่งก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้น โดยยื่นได้ที่ศาลยุติธรรมชั้นต้นหรือศาลทหารชั้นต้นที่มีเขตอำนาจเหนือคดี หรือที่บุคคลนั้นมีที่อยู่ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

คดีอาญาที่พยานสามารถร้องขอรับการคุ้มครองตามมาตราพิเศษ^{๑๓๙}

- ๑.) คดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
- ๒.) คดีตามกฎหมายว่าด้วยการปราบปรามการฟอกเงิน
- ๓.) คดีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- ๔.) คดีตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- ๕.) คดีเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร
- ๖.) คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ
- ๗.) คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม
- ๘.) คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น
- ๙.) คดีที่สำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้ความคุ้มครอง

^{๑๓๙} พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๘.

๓.๓.๓ ช่องทางการติดต่อขอรับความช่วยเหลือ

เมื่อผู้เสียหายเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในฐานะพยานในคดีอาญาที่จะมาให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาและศาล หากเห็นว่าอาจจะไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน และสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดระหว่าง ก่อน ขณะ และหลังการมาเป็นพยาน สามารถร้องขอรับการช่วยเหลือได้ที่สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๓ ชั้น ๖ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๖ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ ๐-๒๑๔๑-๒๙๔๑-๖๕ โทรสาร ๐-๒๑๔๓-๙๖๗๒-๓

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพภาค ๑ - ๔

ภาค ๑ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๔ หมู่ ๑ ถนนอุทอง (ก) ตำบลหอรบตันไชย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๖-๙๕๘-๙ โทรสาร ๐๓๕-๒๔๖-๙๕๓

ภาค ๒ ตั้งอยู่ที่ศาลาประชาคมจังหวัดขอนแก่น ชั้น ๒ ถนนศูนย์ราชการ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๓-๒๔๕-๖๑๑-๒ โทรสาร ๐๔๓-๒๔๕-๖๓๑

ภาค ๓ ตั้งอยู่เลขที่ ๕๙/๒๐ หมู่ ๑ ถนนคันคลองชลประทาน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๑๐๑-๖๔๒-๓ โทรสาร ๐๕๓-๑๐๑-๖๔๑

ภาค ๔ ตั้งอยู่เลขที่ ๕๓๒ และ ๕๓๔ หมู่ ๒ ถนนสงขลา-เกาะยอ ตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ๙๐๑๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๔-๓๓๓-๓๑๑-๒ โทรสาร ๐๗๔-๓๓๓-๓๑๓ และสำนักงานยุติธรรมจังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศ

โดยเตรียมเอกสารเพื่อขอรับบริการ ดังนี้

- ๑.) เอกสารทั่วไป เช่น บัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน
- ๒.) เอกสารที่แสดงว่าคุณคคลดังกล่าวเป็นพยานในคดีอาญา เช่น บันทึกให้ปากคำของพนักงานสอบสวน บัญชีระบุพยาน

บรรณานุกรม

หนังสืออ้างอิง

กษิร ซีพีเป็นสุข, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ความรู้ฉบับพกพา, (กรุงเทพฯ : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง เฮาส์, ๒๕๕๗)
กิตติศักดิ์ ปกรติ, สิทธิชุมชน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๐)

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑, (กรุงเทพฯ : พลสยาม พรินติ้ง, ๒๕๕๑)

จรัญ โฆษณานันท์, สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน: ปรัชญา กฎหมายและความเป็นจริงทางสังคม, (พิมพ์ครั้งที่ ๒, แก้ไขเพิ่มเติม, กรุงเทพฯ : นิติธรรม, ๒๕๕๖)

จาตุรนต์ ธีระวัฒน์, กฎหมายระหว่างประเทศ, (พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๕)

ธานี สิงหนาท, คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา, (พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพับลิชชิง, ๒๕๕๘)

นพนธิ สุริยะ, สิทธิมนุษยชน : แนวคิดและการคุ้มครอง, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๙)

บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๗)

พิเศษ สะอาดเย็น และ ธงทอง จันทรางศุ, ปรัชญากฎหมาย : ความรู้ฉบับพกพา, (กรุงเทพฯ : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง เฮาส์, ๒๕๕๘)

วรเจตน์ ภาคีรัตน์, คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน, (พิมพ์ครั้งที่ ๒ แก้ไขเพิ่มเติม, กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗)

บรรณานุกรม

วรเจตน์ ภาคีรัตน์, คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน,
(พิมพ์ครั้งที่ ๒ แก้ไขเพิ่มเติม, กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗)

สุนีย์ สกาวรัตน์ และ จูติรัตน์ ทิพย์สัมฤทธิ์กุล, สิทธิมนุษยชน : ความรู้ฉบับพกพา,
(กรุงเทพฯ : โอเพนเวิร์ลด์ส พับลิชชิง เฮาส์, ๒๕๕๙)

สมยศ เชื้อไทย, นิติปรัชญาเบื้องต้น, (พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๐)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, การปฏิรูปการเมืองไทย : ฐานคิดและข้อเสนอว่าด้วยการ
ออกแบบรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ปี ๒๕๕๐ (กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, ๒๕๖๐)

อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, สิทธิมนุษยชน, (พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๕)